

KONYA MEVLÂNÂ DERGÂHI VE TÛRBE HAMAMI'NA DAİR İKİ MEVLEVİ VAKFİYESİ

Yrd.Doç.Dr.Yusuf KÜÇÜKDAĞ

Evkaf-ı Celâliye" diye bilinen Mevlânâ Dergâhı vakıflarının sayısı, Osmanlı Devleti döneminde, diğer tarikatlarınkine göre daha fazla ve zengin idi. Vakıflar Genel Müdürlüğü ile Mevlânâ Dergâhı arşivlerinde çok sayıda Mevlevî vakfiyesi ile vakfiye sûretinin mevcûdiyeti bilinmektedir. Bundan başka, diğer arşiv ve kütüphânelerle Mevlânâ soyundan olanların elinde, zikredilen dergâhla ilgili vakfiyelerin bulunması ihtimâl dâhilindedir. Bunların tesbit edilerek bilim âlemine duyurulması, Türk Kültür Tarihi yönünden önemli bir görevdir.

İnceleme konusu iki Mevlevî vakfiyesinin tarihleri birbirine yakın, vâkıfları akraba, muhtevâsı benzerlik göstermektedir. Bunlardan birincisi 895 H/1490 M. tarihli olup Cemâleddin Çelebi oğlu Âbid Çelebi'ye; ikincisi ise 906 H/1501 M. tarihli olup Cemâleddin Çelebi'nin torunu Veled Bey'e aittir.

I. ÂBİD ÇELEBİ VAKFİYESİ

1. Âbid Çelebi'nin Hal Tercümesi:

Hiz. Mevlânâ'nın ahfâdından olan Âbid Çelebi, Pir Âdil Çelebi'nin torunu, Cemâleddin Çelebi (Ö.1509)'nin oğludur. Konya'da doğmuş, iyi bir medrese tahsili gördükten sonra kadı olmuş, uzun süre bu görevde kalmıştır. İstanbul kadısı iken kendi isteği ile ayrılarak tamamen tasavvufa yönelmiştir.

Ölümüne kadar İstanbul'da ikamet ettiği anlaşılan Âbid Çelebi, Mevlevî bir aileden olmasına rağmen, ömrünün sonuna doğru, eşi Sitti Hatun'la birlikte, Şeytankulu isyanı sırasında İstanbul'a gelip kısa bir süre kalan Nakşibendiyye şeyhlerinden Abdullah İlähî (ö. 1491)'nin¹ müridi olmuştur². Âbid Çelebi'nin Abdullah İlähî ile karşılaşması, Mevlevîlik yönünden önemli bir dönüm noktası kabul edilebilir. Zira Mevlevîliğin Nakşibendiyye'den etkilenecek kuruluşunu tamamlaması, bundan sonra olmuştur. Üzerinde hem Mevleviyye hem de Nakşibendiyye'den hilâfet görevi bulunan Âbid Çelebi, bu iki tarikatın faaliyetleri için İstanbul (Fatih)'da bir tekke yaptırarak perşembe günlerini Mevleviyye, cuma günlerini de Nakşibendiyye âyinlerinin icrâsına tahsis etmiştir³.

Abdullah İlähî, gerek zâhir ulemâdan, gerekse Mevlevî aileden olması ve en önemlisi zeki ve kabiliyetli bulunmasından dolayı Âbid Çelebi ile herkesten fazla ilgilenmiş, O'nu tam olarak kendine bağlamaya çalışmıştır. Hattâ bu sevgili müridinin bir ara Abdullah İlähî'den başka, Şeyh Muhiddin-i İskilibi (Ö.1514)'ye muhabbet etmesine izin vermemiş, ona yakın olmaktan kendisini menetmiştir. Şeyhinin, O'nun yetişmesi ile ilgili gayretleri sonunda meyvesini vermiş, Âbid Çelebi, Abdullah İlähî'ye tam bir bağlılık göstererek, onun hüsn-i teveccühünü kazanmıştır⁴.

Abdullah İlähî'ye intisabından sonra, tasavvuf alanında kısa sürede yetişen ve üne kavuşan Âbid Çelebi, padişah II.Bâyezid (1481-1512)'in dikkatini çekmiş, O'nu kendisine şeyh edinmiştir⁵. Şüphesiz Âbid Çelebi'nin kayınpederi Sinan Paşa (1486)'nın, II.Bâyezid'in veziri bulunması, O'nun padişahla temas kurmasını kolaylaştırmıştır. Bu

1. Bu zatla ilgili geniş bilgi için bkz. Latifi, **Tezkiretü's-Suarâ**, yazma, Yusuf Ağa Kütüphanesi, varak 29 a; Taşköprü-zade, **Şakaik**, Terc. Mecidi Efendi, İstanbul 1269, s. 263-264; Mehmet Süreyya, **Sicill-i Osmanî**, III, İstanbul 1311, s. 362.

2. Taşköprüzâde, **aynı eser**, s. 263.

3. Baha Tanrıman, "Âbid Çelebi Tekkesi", **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, I, İstanbul 1988, s. 308.

4. Taşköprü-zâde, **aynı eser**, s. 263.

5. Âbid Çelebi'nin babası Cemâleddin Çelebi'nin de aynı padişaha şeyhlik yaptığı bilinmektedir. Herhalede onun şeyhliği, kendisinden önce vefat eden Âbid Çelebi'den sonraya tesaduf etmektedir.

yakınlaşma, padişahın Mevlevîlikle ilgilenmesine sebep olmuş, Konya Mevlânâ Dergâhı'nı tamir ettirerek nakışlarını yenilemiş, sandukaların üzerine örtülmesi için değerli kumaşlar hediye etmiştir⁶. Âlim ve fâzıl olduğu kadar, hayırsever de olan Âbid Çelebi, İstanbul (Fatih)'da bir mescit ve tekke ile, fakir ve kimsesizlerin kalmaları için odalar yaptırmıştır⁷. Ömrünün sonuna kadar ilim ve tasavvulla meşgul olmuştur.

Âbid Çelebi 903 H/1496-97'de İstanbul'da vefat etmiş, Fatih Camii yakınındaki kendi hayratı olan tekke ve mescidinin haziresine gömülmüştür⁸.

Âbid Çelebi'nin kısa sürede başarıya ulaşmasında zevcesi, meşhur Osmanlı âlim, şair, mutasavvıf, mütefekkir ve devlet adamı Sinan Paşa'nın⁹ kızı Sitti Hatun'un¹⁰ etkisi büyük olmuştur. O da zevci Âbid Çelebi gibi tasavvula yakından ilgilenmiş, hatta bu konuda, O'ndan da ileri gitmiştir. Nitekim Abdullah İlahî'ye o da intisap etmiş, çok samimi bir şekilde ona bağlanmış hattâ bu şeyhe bağlılıkta tereddüt gösteren eşi Âbid Çelebi'yi ikna ederek Abdullah İlahî'ye samimiyetle bağlanmasını sağlamıştır. Sitti Hatun, tasavvuf yolundaki üstün başarısından dolayı zevcinin rızasını, şeyhinin de takdirlerini kazanmıştır¹¹. Zevci gibi hayırsever bir kadın olan Sitti Hatun, kocasının ölümünden sonra İstanbul ve Konya'daki hayratlarının mütevellilikleri ile Konya Hoca İbrahim Dârü'l-Huffâzı'nın mütevelliliğini yürütmüştür¹². Âbid Çelebi, kendisinin ölümünden sonra vakıflarının mütevelliliğini ona şart koşmuştur (Vakfiye I. 7-8). Bütün bu söylenenlerden anlaşılacağı üzere, bir Türk kadını olarak onun toplumda belli bir kültür seviyesine ulaştığı ortadadır. Türk toplumunda, XV. yüzyıl sonlarında bile kadının hayatta aktif rol oynadığı, kültüre ve ekonomiye önemli katkılarda bulunduğu bir defa daha ortaya çıkmıştır.

Netice olarak Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî ahfâdından olan Âbid Çelebi, önceleri kadı sınıfında, Mevlevî muhibbi bir kimse iken Abdullah İlahî'ye intisap ederek Nakşibendî olmuş fakat, Mevlevîliği de hiç bir zaman bırakmamış, bu iki tarikatın birbiriyle temas kurmasında etkili olmuş bir mutasavvıftır.

2.Âbid Çelebi Vakfiyesinin Özellikleri:

a-Vakfiyenin Tavsifi:

Mevlânâ Dergâhı Arşivi'nde 67 numaralı zarfta Cemaleddin Çelebi oğlu Âbid Çelebi'ye ait ikinci vakfiye, Arapça olarak 8 Cumâdelulâ 895 H. tarihinde tanzim edilmiş, 23X 61 cm. ebadında yekpâre bir kâğıda bozuk nesih diyebileceğimiz bir hatla sûreti yazılmış olup çok yakın bir zamanda tamir görmüş, arkasına boydan boya naylon karışımı gri bir bez yaptırılmıştır. Vakfiye sûretinin sol üstünde vakfiyeyi tescil edenin, sağ üstünde ise istinsah eden kadının adı ve mührü bulunmakta-

dır. Sağ kenarında istinsah tarihi, 20 Rebiülâhîr 1160 olarak kaydedilmiştir. Tescil ve istinsah edenlerle sonundaki şahitler hariç tutularsa, vakfiye sûretinin esas metni, 50 satırdır (Belge 1).

b- Vakfiyedeki Tasdik ve Şahitler:

1.Hamîd b. Efdalî'l-Huseynî el-Mübteâ (Ö.1503):

Vakfiyenin sol üst köşesindeki tasdik, İstanbul kadısı Hamîd bin Efdalî'l-Huseynî el-Mübteâ'nındır. Fatih (1451-1481) ve II.Bâyezid dönemlerinde çeşitli devlet hizmetlerinde bulunmuş bilginlerdendi. İlk tahsilini, babası Efdalî'din Hüseyin Efendi'de yaptı. Daha sonra zamanın meşhur âlimlerinde ve en son Bursa'da, müderris Molla Yegân'da tahsilini ikmâl etti. Şer'i ve fen bilimleri tamamladıktan sonra, aynı şehirde bulunan Kaplıca Medresesi'ne müderris olarak tayin edildi. Fatih'in tahta geçmesinden kısa bir süre sonra bu görevinden azledildi. Yine Fâtih'in emri ile daha sonra İstanbul'daki Sultan Murad Hân-ı Gâzî Medresesi'ne müderris oldu¹³.

II.Bâyezid zamanında sırası ile Edirne ve İstanbul kadısı, 901 H./1496 M 'de ise Şeyhülislâm oldu¹⁴. 908 H./1503 M. tarihinde İstanbul'da öldü. Kabri Eyup Sultan Mezarlığı'ndadır¹⁵.

Osmanlı Devleti'nin yedinci, II.Bâyezid'in üçüncü şeyhülislâmı olan Efdâl-zâde Molla Hamîdüddin Efendi, ilminin yüksekliği kadar, sağlam seciyyesi ve olaylar karşısındaki metanetiyle de tanınmıştır. Verdiği fetva ve kararlarda şer'i ve aklî delillere geniş yer verir, hiç hata yapmazdı. ¹⁶ Aynı zamanda hayırsever olarak da tanınan Molla

6. Sakıp Dede, *Sefine-i Nefise-i Mevleviyân*, I, Mısır 1283, s. 143.
7. Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, I, İstanbul 1317, s.340, 349; Taşköprü-zâde, *aynı eser*, 367; Mehmet Süreyya, *aynı eser*, III, 262-363.
8. Mehmet Süreyya, *aynı eser*, III, s.263.
9. Sadrazam Sinan Paşa için bkz. Taşköprü-zâde, *aynı eser*, 193-196; Latifi, *aynı eser*, 88ab; Mehmed Süreyya, *aynı eser*, III, 103; Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, İstanbul,II, 1333, 223; Hasibe Mazioglu, "Sinan Paşa", *IA*, X, s.666-670.
10. Vakfiye I.7-8. (bundan sonra metin içinde, parantez arasında gösterilecek).
11. Taşköprü-zâde, *aynı eser*,s.367-368.
12. İbrahim Hakkı Konyalı, *Âbideleri ve Kitâbeleri ile Konya Tarihi*, (kısaltma Konya Tarihi), Konya 1964, s. 455, 953.
13. Taşköprü-zâde, *aynı eser*, s.191-192.
14. Âşıkpaşa-zâde, *Tarih*, İstanbul 1332, s. 224, dipnot no.1; Mehmed Süreyya, *aynı eser*, C.II., s.256.
15. Taşköprü-zâde, *aynı eser*, s. 192'de ölümünü H.903 olarak göstermektedir. İsmail Hami Danişmend, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*,V, İstanbul 1971,s. 111'de H. 908 olarak yazar ki, yedi sene şeyhülislâmlık yaptığına göre, doğrusu H.908 olmalıdır.
16. Taşköprü-zâde, *aynı eser*, s. 192-193.

Hamîdüddîn Efendi'nin tesbit edilebilen hayır eserleri şunlardır:

Edimekapı'da Şekerciler Hanı yakınında bir medrese,

Yine Edimekapı yolu üzerinde Üçbaş Mescidi,

Keskindede Zâviyesi yakınında bir mescid.¹⁷

Hâşiye ve şerhleri de bulunan Hamîdüddîn Efendi'nin bilinen eserleri şunlardır:

1- Hâşiyetün 'alâ Metâli',

2-Hâşiyetün 'alâ Muhtasar li-Şeyh Seyyid Şerif,

3- Hâşiye-i Tevâlî-i İsfehânî,

4- Ecvibe-i Muknî'a 'alâ Şerh-i Hidâye li-Şeyh Ekmelüddîn.¹⁸

2. el-Hâc Emrullah b.Abdülazîzü'l-Mevlâ:

Vakfiyenin sağ üstünde ise sûreti imzalayan el-Hâc Emrullah bin Abdülazîzü'l-Mevlâ'nın adı ve mührü yer almaktadır. Hakkında bilgi bulunmamıştır.

3. Mevlânâ Muslihiddin Mustafa b. Hızır Fakîh:

Vakfiyeyi tanzim eden kadı, Mevlânâ Muslihiddin Mustafa bin Hızır Fakîh'tir (Vakfiye I.1-2). Muslihiddin Mustafa bin Hızır Fakîh, Konya fethe-dilince 881 H./1476 M.'de, Gedik Ahmet Paşa (Ö.1482)'nın sadrâzamlığı sırasında, Osmanlı Devleti tarafından Karaman Eyâleti vakıflarını ilk def'a tesbit etmek için görevlendirilen tahrir emînidir.¹⁹ Vakfiyede kadı olarak ismi geçtiğine göre, II.Bâyezid zamanında hâlen Konya kadısıdır. Yavuz Sultan Selim (1512-1520) döneminde yapılan Karaman Eyâleti vakıflarının tahririnde de kadı olduğu belirtilmektedir.²⁰ Babasının adı Hızır Fakîh olduğuna göre, hukukçu bir âileden olduğu kanaatini vermektedir.²¹ Âlim ve aynı zamanda iyi bir bürokrat olduğu, Osmanlı Devleti'ne geçiş döneminde Karaman Eyâleti'nde önemli görevlerde bulunmasından ve uzun zaman devlet memurluğunda mümtaz bir yer işgal etmesinden anlaşılmaktadır.

4. Doğanî-zâde Mustafa Efendi:

Metin içinde geçen şahitlerden Mustafa b. el-Hâc Doğan (Vakfiye I. 1-2), herhalde Doğanî-zâde Mustafa Efendi olmalıdır. Bu zat, aslen Balıkesir'li bir kadıdır.²²

5. Mevlânâ Alâeddin b.Mevlânâ Mehmed Efendi:

Konya mahkemesinin nâibi olan Mevlâna Alâeddin b.Mevlânâ Mehmed, Hz.Mevlânâ'nın ah-fâdındandır.²³ Aynı şahsın, II.Bâyezid devri Karaman Eyâleti vakıflarının tahririnde Aksaray Kıcıkpu Mescidi vakfına tasarruf ettiği bilinmektedir.²⁴

6. Sinan b. Mollâ Mehmed:

Sefîne-i Nefise-i Mevleviân'da "Derviş Sinaneddin" başlığı ile hakkında bilgi verilen bu zat, Konya'ya bağlı Akşehir'de doğmuştur. İyi bir medrese öğrenimi gördükten sonra, tasavvula ilgili anlatılanların bir çoğuna şüphe ile bakan bir âlim olmuştur. Tarikatlarla ilgili tereddütlerini gidermek için Konya'ya gelerek Mevlevîliğe intisap etmiş, bizzat içinde yaşayarak bu alandaki şüphelerini izale etme yönüne gitmiş, kısa zamanda ihlâsı ve kabiliyeti ile çevresi tarafından tanınır hale gelmiştir. Çelebi Emîr Âdil Küçük zamanında önce Mevlevî halifesi, daha sonra Konya Dergâhına mesnevîhan olmuştur. Bu sonuncu görevde, ölümüne yakın zamana kadar kalmıştır. Bilgili ve iyi huylu olduğu için müridler tarafından çok sevilmiş, hoş sohbetleri ile çevresinde pek çok kimseyi toplamayı başarmış, müridlerin sayısının artmasına vesile olmuştur.²⁵

Vâkîf Âbid Çelebi'nin babası Cemâleddin Çelebi'nin postnişinliği sırasında da faaliyetlerini mesnevîhan olarak sürdürmüş, ölmeden önce kendi isteği ile bu görevi Derviş Abdülkerim'e bırakmıştır. Konya'da ölmüş, Mevlânâ Dergâhı'na defnedilmiştir.²⁶ 1490 M. tarihli vakfiyede şahitler arasında olduğuna göre, ölümü bu tarihten sonra olmalıdır. XV.yüzyılın II.yarisında Mevlevîliğin yayılmasında hizmeti geçenlerdendir.

7. Mevlânâ Muslihiddin İbn Yûsuf:

Konya kadısının maiyyetinde, miras taksimi ile ilgilenen Kassâm Muslihiddin ibn Yûsuf, bulunduğu mevkie bakılırsa, iyi bir medrese tahsili yapmıştır. Bu zat, yürüttüğü bu resmî görevin yanında Fatih zamanında Konya'da Nefise Hatun

17. Taşköprü-zâde, *aynı eser*, s. 192; Abdülkadir Altunsu, *Osmanlı Şeyhülislamları*, Ankara, 1972, s. 12.
18. Mehmed Süreyya, *aynı eser*, C.II, s.256; Mehmed Tahir, *aynı eser*, C.I. s. 222.
19. İbrahim Hakkı Konyalı, "Bir Hüccet İki Vakfiye, VD. Sayı VII, s. 104; aynı yazar, *Âbideleri ve Kitabeleri ile Karaman Tarihi, Ermenek ve Mut Âbideleri*, İstanbul, 1967, s.445 (Bundan sonraki atıflarda Karaman Tarihi olarak kısaltılacaktır.)
20. İbrahim Hakkı Konyalı, *Âbideleri ve Kitabeleri ile Niğde, Aksaray Tarihi*, C.I, İstanbul 1974, s.847. (Bundan sonraki atıflarda Aksaray Tarihi olarak kısaltılacaktır.)
21. İlk bakışta Fatih döneminin meşhur âlimlerinden Hızır Bey'in oğlu olduğu zannını vermektedir. Fakat, Hızır Bey'i anlatan biyografi kitaplarında onun bu isimde oğlunun varlığından bahsedilmemektedir.
22. Osmanlı tarihindeki Meşhur Küçük Kadı-zâde Mehmed Efendi bunun oğludur. Bunun için bkz. Mehmed Tahir, *aynı eser*, C.I.s. 402.
23. Abdülbaki Gölpinarlı, *Mevlânâ'dan Sonra Mevlevilik*, İstanbul 1953, s. 217, 41 nolu dipnot.
24. Konyalı, *Aksaray Tarihi*, I, s. 538.
25. Sakıp Dede, *aynı eser*, III, s. 10.
26. Sakıp Dede, *aynı eser*, III, s.11.

Dârül-Huffâzı vakfının mütevelliliğini, II.Bâyezid döneminde ise, Gühertaş Türbesi vakfının mütevelliliği ve türbedarlığını yapmıştır.²⁷

c- Vakfiyelerde Geçen Yer ve Yapı Adları ve Bunların Toponomik Yönden Önemleri :

XV.yüzyılın sonlarına ait bu vakfiyelerde geçen köy, arazi ve bina adlarının bir-iki tanesi hariç hemen büyük çoğunluğunun Türkçe olduğunu, Türkçe olmayan bazı adların da Türkçeleştirildiğini görmekteyiz.

1. Mevlânâ Türbesi : Mevlânâ Türbesi (Resim1) Konya surlunun dışında, daha Hz.Mevlânâ'nın babası Bahâeddin Veled'in sağlığında nüvesi atılmış bir tekkedir. Sonradan başka yapılar ilâve edilerek Osmanlı ülkesinin en büyük dergâhı hâline gelmiştir.²⁸

2.Türbe Hamamı: Bilim adamları arasında Türbe ve Kürkçü (Posti, Postindüz) hamamlarının aynı hamam olduğu kanaati yaygındır.²⁹ Oysa araştırma konusu Âbid Çelebi ve Veled Bey vakfiyelerinde Türbe Hamamı, Mevlânâ Dergâhı yakınında gösterilmektedir(Vakfiye I. 7-8; II. 5-6). 832 H/1428 M. tarihli bir vakfiyeye göre Kürkçü Hamamı, Hoca Selman vakfıdır (Belge 3). Bulunduğu mevki de Mevlânâ Türbesi yakını değil, Ârâste Çarşısı (sûk)'nda, Hacı Hasan Camii civarıdır.³⁰ Gurre-i Muharrem 1255/17 Mart 1839 tarihli " Kara Hâfız Efendinin Medrese Arsasının Tezkiresi Kaydı'nda ise yeri, kesin olarak gösterilmiştir. Buna nazaran Kürkçü Hamamı, Hacı Hasan Camii'nin bitişiğinde bulunan ve en az 80 senedir harabe durumundaki Hacı Hasan Medresesi'nin batı bitişiğinde, üç tarafı yol, bir tarafı da Hacı Hasan Camii ile çevrili olup 15 senedir harap ve muattal bir vaziyettedir. Hamamın temel taşlarının bulunduğu 1,5 dönümlük arsası ile, miktarı belirtilmeyen Hacı Hasan Medresesi'nin yeri birleştirilerek yeni bir medrese inşa edilmesi söz konusu olmuştur (Belge 4). Medreseyi yaptıracak olan Kara Hafız Mustafa b.Musa Efendi'den, Hoca Selman vakfı mütevellisi, Kürkçü Hamamı'nın yeri karşılığında "icâre-i mu'accele" olarak 300 kuruş almış; yılda 20 akçe olmak üzere 80 yılına icâra vermiştir (Belge 5).

Bu belgelere göre Kürkçü Hamamı, Hacı Hasan Camii'nin kuzey ve batısında, eski PTT'nin bulunduğu yerden yeni PTT binasının oturduğu alanı içine alacak şekilde uzanıyordu. Hacı Hasan Medresesi de Hacı Hasan Camii'nin kuzeyinde, Kürkçü Hamamı'nın doğusunda idi (Plân 1). Burası, şimdiki PTT binasının doğusundaki tuvaletin bulunduğu yerdir.

Türbe Hamamı, Ş.Uzluk'a göre, bir Selçuklu devri hamamıdır.³¹ A.Saim Ülgen ise, Sultan Veled'in oğlu Âbid Çelebi tarafından, Karaman-oglu Mehmed Bey (1262-1278) zamanında yaptı-

rıldığını ve gelirini Mevlânâ Türbesi'ne vakfettiğini kabul etmektedir.³² Oysa ki, Fâtih dönemi Karaman Eyâleti vakıflarının tahririnde, Mevlânâ Dergâhı vakıfları arasında Türbe Hamamı'nın adı geçmemektedir.³³ Türbe Hamamı'yla ilgili ilk kayıt, II. Bâyezid devri vakıf tahririnde bulunmaktadır.³⁴

Diğer taraftan Türbe Hamamı'na dair ilk vakfiye, Cemâleddin Çelebi'ye aittir. Bundan Türbe Hamamı'nın hisselerinden bir kısmının Mevlânâ Türbesi'ne vakfedildiği anlaşılmaktadır.³⁵ Aynı şekilde Cemâleddin Çelebi'nin oğlu Âbid Çelebi (Ö.1496-97) ve torunu Veled Bey de bu hamamın diğer hisselerini Mevlânâ Türbesine vakfetmişlerdir³⁶ (Vakfiye I. 6-7; II. 5-6).

27. Konyalı, **Konya Tarihi**, s. 607, 773.

28. Hasan Özönder, **Konya Mevlânâ Dergâhı**, Ankara 1989.

29. Mehmed Önder, **Mevlânâ Şehri Konya**, (II.baskı) Ankara 1971, s. 309; Konyalı, **Konya Tarihi**, s. 1068. Eflâkî'deki "Hüdâvendigârın Zamanında Kürkçüler Hamamı..." (**Âriflerin Menkıbeleri**, Çev. T.Yazıcı, I, İstanbul 1973, s. 127; bkz. Emre Madran, "Âriflerin Menkıbeleri'nde Geçen Yapı İsimleri Üzerine Bir Deneme", **VD**, X, s. 178) gibi ifadeler, bu hamamın Mevlânâ'nın soyu ile ilgili olduğu kanısını uyandırmaktadır. Bu karışıklığı neden olan diğer bir durum, büyük bir onarım isteyen Kürkçü Hamamı, 1110 H/1699 M'de, vakıf gelirlerinin yetersizliği nedeniyle, Hoca Selman vakfı mütevellisi tarafından Mevlânâ Dergâhı postnişini eş-Şeyh es-Seyyid Bostan Efendi'ye hamamı onarması şartıyla 90 yılına 3100 akçeye icâra verilmiş olmasıdır. Bundan sonraki yazışmalarda post-nişinlerin adının çok sık geçmiş olması, Türbe Hamamı ile Kürkçü Hamamı arasında bağ kurulmasına sebep olmuş, ikisinin aynı hamam olduğu zannedilmiştir. Konya Şer'iye Sicili (kısaltma KŞS) no.32 (C21),s.75-76.

30. Bkz. KŞS no.C7, s.133¹; no.C14, s.156¹. Fatih dönemi Karaman Eyâleti vakıflarının tahririnde Kürkçü (Postindüz) Hamamı, Hoca Selman Vakfı Dârü'l Huffâzı'na ait olduğu halde, Türbe Hamamı olarak gösterilmeye çalışılmıştır. Bkz.Konyalı, **Konya Tarihi**, s1068.

31. Şahabeddin Uzluk, **Konya Âbideleri**, Konya 1939, s. 45-46.

32. Yılmaz Önge, "Konya Mevlânâ Dergâhının Kaybolan Bir Yapısı: Türbe Hamamı", 5. Milli Mevlânâ Kongresi (Tebliğler), 3-4 Mayıs 1991 Konya, Konya 1992, S.75-80.

33. F.Nafiz Uzluk, **Karaman Eyâleti Vakıfları Fihristi**, Ankara 1958, s. 9-10.

34. Konyalı, **Konya Tarihi**, s. 1068.

35. Konyalı, **aynı eser**, s. 1068-1069'da Cemâleddin Çelebi'nin vakfiyesinden bahseder fakat, nerede olduğunu belirtmez. Arşiv kayıtlarında da Âbid Çelebi ile Cemâleddin Çelebi'nin vakıf köyleri, birçok defa birlikte gösterilmiştir. (Bkz. KŞS no. C20, s. 261¹). Bundan anlaşılacağı üzere Cemâleddin Çelebi'nin de düzenlenmiş bir vakfiyesi bulunmaktadır.

36. A.Saim Ülgen, Cemâleddin Çelebi'nin oğlu Âbid Çelebi'yi, Sultan Veled (1227-1312)'in oğlu olarak göstermektedir. (Bkz.Önge, aynı tebliğ s.78). Bazı belgelerdeki "Konya'da vâkı' Hz.Mevlânâ evlâdından Veled Bey ve Âbid Çelebi Vakfı" gibi kayıtlar (bkz. Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi Defteri (kısaltma VAD) no. 148, sıra 2070), Veled Bey'in Sultan Veled, Âbid Çelebi'nin de oğlu gibi zannedilmesine sebep olmuştur.

Cemâleddin Çelebi, Fatih ve II. Bâyezid'in padişahlıkları sırasında Konya Mevlânâ Dergâh'ında uzun yıllar postnişinlik yapmış bir zattır. Yukarıda ileri sürülen delillerden anlaşılan şudur ki Cemâleddin Çelebi, Türbe Hamamı'nın ilk bânisi-dir. Onun, inşası biten hamamı Türbe'ye vakfetmesinden sonra, II. Bâyezid devri vakıf tahrirleri sırasında kaydedilmiş olmaktadır. Şu durumda 1955 yılında yıktırılan Türbe Hamamı, Konya'nın Osmanlıların eline geçtiği sıralarda, yani XV. yüz-yılın ortalarında yaptırılmıştır denebilir.

Türbe Hamamı'nın yerini 1926-27 tarihli kadastro plânları üzerinde Yılmaz Önge göstermiştir.³⁷ Buna göre Türbe Hamamı, Selimiye Camii'nin batı bitişiğindeki Yusuf Ağa Kütüphanesi (Resim 2,3,4,5)'nin batı yönünde bulunuyordu (Plân 2). Ali Saim Ülgen'in yaptığı bir plânda kadın ve erkek bölümleri ile keçelikten meydana geldiği anlaşılmaktadır (Plan 3). Bir KŞS kaydına göre hamamın avlusu da vardı.³⁸ Belgelerde çifte hamam olduğu belirtilen ve keçeliğinden bahsedilmeyen Türbe Hamamı, çeşitli tamirler görmüştür. Bunlardan biri, 1151 H/1739 M. yılında yapılmıştır. Dimitri ve Barış adlı iki zimmî mimârın yaptıkları keşif neticesi, Mevlânâ Dergâhı posnişini eş-Şeyh es-Seyyid el-Hâc Ârif Mehmed Efendi tarafından 667,5 kuruşa onarılmıştır. Bu tâmiratta bakır kazanı yenilenmiş, gülbenk ve külhan ocağı binaları yeniden bina edilmiş, külhan ve hamam kapıları tecdid ve tamir edilmiştir (Belge 6). Hamamın erkekler ve muhtemelen kadınlar bölümünün soyunmalıklarında, birer mermer şadırvan yer alıyordu.³⁹

Sonuç olarak Konya Türbe Hamamı ile Kürkçü Hamamı, farklı yerlerde bulunan ve değişik dönemlerde inşa ettirilen iki ayrı hamamdır.

3. Konya Bedesteni (Bezzâzistân):

Konya Bedesteni, daha Anadolu Selçuklu Devleti'nde, önemli bir ticaret merkezi idi.⁴⁰ Fatih Sultan Mehmed tarafından Konya, Osmanlı topraklarına katıldığında Bedesten dükkânlarından bir kısmı, Alâeddin Câmî'nin vakfı idi.⁴¹ Araştırma konusu vakfiyelerden anlaşılabacağı üzere (Vakfiye I. 3-4; II. 4-5) Bedesten, II. Bâyezid devrinde de faal durumdadır. Zikredilen bu bedesten, Selçuk devri yapısı olmalıdır. Daha sonra yıkıldığı anlaşılan bedesten, kitâbesine göre, Kanunî (1520-1566)'nin padişahlığı sırasında kazaskeri Kadri Çelebi tarafından, 945 H/1538 M'de, şimdiki Mahkeme Hamamı'nın bitişiğinde,⁴² bu hamamla Merkez Bankası arasında, 9 kubbeli olarak yaptırılmıştır.⁴³ Dört yönünde dört kapısının bulunduğu bilinmektedir. Bununla birlikte KŞS kayıtlarından XVIII. yüzyılda, kuzey, güney ve doğu yönlerinde üç kapısının bulunduğu ve etrafını yüksek duvarların çevirdiği tesbit edilmiştir.⁴⁴ 1901'de yıktırılarak yeri-ne Sanayi Mektebi yaptırılmıştır.

Vakfiyede geçen köy ve yer adlarına gelince, bunlar Konya ve civarının, günümüze kadar

gelen yerleşim bölgelerini tanımamıza yardımcı olmaları bakımından büyük önem taşırlar.

Antik dönemden veya Bizans'tan kalması muhtemel olan bazı yer adlarının, daha XVI. yüzyılda Türkçeleştirildiği,⁴⁵ bazı yerlerin de Türkçe telaffuza uygun olarak kullanıldığı görülmektedir. Şimdi de bunları görelim.

1. Tekürsıyân Köyü : Fâtih'in 881 H. tarihli Karaman Eyâleti vakıfları tahririnde Said-İlî'ne bağlı Tekür-çıyan⁴⁶ olarak okunan ve aslı Tekfurçıyan olması gereken köyün adı, değişikliğe uğrayarak Tekür-sıyan haline gelmiştir⁴⁷ (Vakfiye I. 4-5; II. 4-5). Bu köy, XVI. yüzyılda mezraa idi.^{47a}

2. Sudirhemi Nahiyesi: Türkçe olmayan ve tarihi ilk çağlara kadar çıkarılan Sille'nin⁴⁸ yanında, nâhiye merkezi olarak, XV. yüzyılda, Sudirhemi-Sudiremi (Vakfiye I. 6-7; II. 5-6) de kullanılmıştır.⁴⁹ Sultan Alâeddin vakfı olan Sille⁵⁰ müslim ve gayri müslim teb'anın birlikte oturduğu büyük bir kasaba idi.⁵¹ Konya'ya birbuçuk saat mesâfede bulunmasına rağmen XVIII. yüzyılda, burada bir nâib görev yapmakta idi.⁵² Bugün Konya'ya bağlı, eski önemi kalmamış bir yerleşim birimidir.

37. Önge, aynı tebliğ.

38. KŞS no. D15, s. 232⁴

39. Yılmaz Önge, "XIV. yüzyıla Ait İki Eski Türk Havuzu", *Arkitekt*, (1964), no. 317; aynı yazar, "Konya ve Çevresindeki Mukarnalı Şadırvanlar", *VD*, (1985), Sayı XIX, s. 95-108.

40. Tuncer Baykara, *Türkiye Selçukluları Devrinde Konya*, Ankara 1985, s. 65.

41. F.Nafiz Uzluk, *aynı eser*, s. 13.

42. KŞS no. C25, s. 29¹.

43. Mehmed Önder, "Yıkılan Bedestenlerimiz", *Türk Kültürü*, (1965), Sayı 30; Özer Ergenç, **1580-1596 Yılları Arasında Ankara ve Konya**, (A.Ü.Dil ve Tarih-Cografya Fakültesi Yeni Çağ Tarihi Kürsüsü basılmamış doktora tezi), Ankara 1973, s. 35-36.

44. KŞS no. C 26, s.4²; Yusuf KÜÇÜKDAĞ, *Lâle Devrinde Konya*, (S.Ü.Sosyal Bilimler Enstitüsü basılmamış doktora tezi), Konya 1989, 24.

45. Bahaeddin Yediyıldız, "Türkiye'de Yer Adı Verme Usulleri", *Türk Yer Adları Sempozyumu Bildirileri*, Ankara 1984, s. 20.

46. Konyalı, *Konya Tarihi*, s. 679.

47. Tekür ve Siyan kelimeleri için bkz. *Redhouse*, *Turkish and English Lexicon*, İstanbul 1890, s.584, 1197.

47a. M.Akif Erdoğan, "Mevlevî Dergâhı'nın Mali Kaynakları ve İdaresi Üzerine Düşünceler ve Belgeler" *Belleten* (yayınlanacak).

48. Fikret Baştaç, "Sille", *Konya Mecmuası*, (1952), II, s. 947-957.

49. *Konya Sâlnâmesi*, sene 1302 vd.de "Sudirhemi nâm-ı diğer Sille" denmektedir.

50. KŞS no. D23, s. 89¹

51. KŞS no. C7, 149²; no.D17, s. 125³

52. KŞS no. D 30, 194¹; no. D17, s. 126¹.

3. Said-ili: Bugünkü Kadınhanı ilçesidir. Anadolu Selçuklularında önemli bir idarî birimdir. 827 H/1326 M.tarihli Hasan Bey oğlu Ömer Bey vakfiyesinde "**vilâyet-i Said**"⁵³, araştırma konusu vakfiyelerde ise (Vakfiye I. 3-4; II. 4-5) "**nâhiye-i Said-ili**" olarak geçmektedir. Bu kayıtlar, Said-ili (Kadınhanı)'nın zamanla gerileyerek önemini kaybettiğini göstermektedir. Bununla birlikte Kadınhanı, Osmanlı devrinde, Hac yolları üzerinde bulunduğundan sürekli canlı tutulmaya çalışılmış bir yerleşim merkezidir. Önemi binâen ilçe yapılması istendiği halde daha az vergi verme düşüncesi ile halkı bunu istememiştir. Nitekim 1143 H/1730'da, buradaki hanın onarımı sırasında, işlerin yakından takibi maksadıyla kaza merkezi yapılmış fakat, Kadınhanı halkının merkeze, bir arz-ı hâl ile kaza olmak istemediklerini bildirmeleri üzerine tekrar Konya kazasına bağlı nâhiye hâline getirilmiştir.⁵⁴

4. Meram: Konya dışında gösterilen Meram (Vakfiye I. 5-6; II. 4-5), Konya'nın 5 km. yakınında, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde bağ ve bahçeleri ile meşhur bir sayfiye idi.⁵⁵ Bir ara nâhiye hâline de getirilen Meram'ın bağ ve bahçelerinin bulunduğu sahada çok sayıda konut yapıldığından bugün Konya ile birleşmiş durumdadır.

5. Aymanos Köyü: Aymanos XV.yüzyılda Konya'ya bağlı bir köy (Vakfiye I.6-7;II.5-6) idi. Ahalisi, XVI. yüzyılda, öşürden muaf olmak için Konya merkezine göçtü.^{55a} Bu nedenle Aymanos, Konya'nın sayfiyesi haline geldi. Nitekim XVIII.yüzyılda bağ ve bahçeleri ile meşhur bir yöre idi.⁵⁶ Sonradan Konya ile birleşerek bir semt hâline gelmiştir. Vakfiyelerde ve KŞS kayıtlarında "**Aymanos**" olarak geçtiği halde sonradan "**Aymanas**" şeklinde Türkçeleştirilmiştir. Çok geniş sahaya yayıldığından Cumhuriyet döneminde Büyükle ve Küçük Aymanas diye ikiye ayrılmıştır.

6. Kaş Veresesi Mülkü: Vakfiyede Kaş veresesi mülkü olarak geçen yer (Vakfiye I. 6-7; II. 5-6), Karaöyük köyü sınırında bulunuyordu.⁵⁷ Sonradan kurulan Kaş Mahallesi, zikredilen mezraa üzerinde bulunmaktadır.

7. Devlet-şâh Mezraası: Vakfiyelerde bir de Devlet-şâh mezraasının adı geçmektedir (Vakfiye I.4-5; II. 4-5). Karaman-oğulları döneminde, askerî hizmetlerde bulunmuş olan Moğal Beyi Devlet-şâh'a bazı yerlerin verildiği bilinmektedir.⁵⁸ Mezraanın bu adı alması, Devlet-şâh'a verilen yer olduğundandır. Kanunî devrinde, Konya kalesinde görevli dizdân timarı olan köyler arasında gösterilmektedir.⁵⁹ Fakat, şimdi bu adla anılan bir köy bilinmemektedir.

8. Kayı-öyüğü Köyü: Kayı-öyüğü (Vakfiye I. 4-5; II. 4-5), eskiden Konya kazasına tâbi bir köy idi. XVIII.yüzyılın başlarında, Bayburd⁶⁰ kazasına bağlanmış fakat, köy halkının itirazları üze-

rine 10 Safer 1116 H/14 Mayıs 1704 M. tarihli bir fermanla tekrar Konya kazasına verilmiştir.⁶¹ Bugün de Konya'nın merkez köylerindendir. Bazı belgelerde "**Kaya-öyüğü**",⁶² büyük çoğunluğunda da vakfiyedeki gibi "**Kayı-öyüğü**" şeklinde kaydedilmiştir.Doğrusu, vakfiyedeki yazılış şekli olmalıdır.

Konya'daki Kayı-öyüğü'nden başka XVI. yüzyılda Aksaray'da Kayı mezraası, XVIII.yüzyılın başlarında Niğde sancağında Kayı kazası ile Kayı köyünün varlığı⁶³, Orta Anadolu'ya Malazgirt Zaferinden sonra ilk gelip yerleşen Türk boylarının içinde Kayıların da bulunduğunu gösterir. Aynı zamanda bu bölgeye gelenlerin kendi isimlerini yerleşim merkezlerine vererek yer adlarını Türkçeleştirdiklerini ve buraların erken Türkleşmesine âmil olduklarını anlatır. 598 H/1201-1202 M. tarihli Altun-Aba vakfiyesinde, nüfusunun çoğu gayrimüslim gösterilen köylerin, XVI.yüzyıldaki vakıf defterlerinde tamamının müslüman olarak kaydedilmesi⁶⁴ Orta Anadolu'da, hızlı bir İslâmlaşma ve Türkleşmenin varlığına işaret eder. Yine yapılan araştırmalar, XIII.yüzyıl başlarından itibaren Konya esnaf ve tüccarının ekseriyetinin müslüman olduğunu ortaya koymuştur.⁶⁵ Buna göre, daha Anadolu'nun Türkler tarafından fethedilmesinden kısa bir süre sonra Konya ve çevresinde Türk nüfusu çoğunlukta ve hâkim vaziyettedir.

9. Mevlânâ Türbesi Dolabı (Vakfiye I.6-7; 5-6): Mevlânâ Türbesi'nin doğusunda, Ereğli yolunun sağındaki mevki idi. Buradaki mahallenin sonradan teşekkül ettiği, 1093 H/ 1682 M'de Mevlânâ evkafı mütevellisinin arzı üzerine, Dolab-ucu'na ilk defa bir cami inşa ettirilmesinden anlaşılmaktadır.⁶⁶

53. M.Zeki Oral, "Turgut Oğulları, Eserleri-Vakfiyeleri", VD, III,49.

54. Blz.KŞS no. C7, s. 274 1,2,3,4.

55. Önder, Mevlânâ Şehri Konya, s. 479-486; Küçükdağ, aynı eser, 14.

55a. Erdoğan, aynı makale.

56. KŞS no. D27, s. 267; no.D.32,s.270¹.

57. KŞS no. C36, s.232².

58. Şikarî, Karamanoğulları Tarihi, Haz.Mesut Köman, Konya 1946, s. 44, 102.

59. Konyalı, Konya Tarihi, s. 162.

60. Bayburd, şimdiki Bayburt ili değil, Osmanlı devrinde Konya Sancağı'na tâbi bir kaza merkezi idi. Bkz.Küçükdağ, aynı eser, s. 105.

61. Bkz. KŞS no.C5,s.276 1,2.

62. Bkz. KŞS no.C33, s. 15².

63. Yusuf Küçükdağ, "Konya'da Bir Mevlevî Manzumesi (Piri Mehmed Paşa Zaviyesi ve Vakfiyesi)", IX.Vakıf Haftası Kitabı, Ankara 1992,s. 159-178.

64. Osman Turan, "Şemseddin Altun-Aba Vakfiyesi ve Hayatı", Belleten, (1947), XI.Sayı 42, s.205.

65. Baykara, aynı eser, s. 122-124.

66. KŞS no.C13, s. 109.

Vakfiyede, Âbid Çelebi ve Veled Bey vakfı olarak gösterilen arazi (Vakfiyede I. 6-7; II. 5-6), Arslanlı Kışlanın talimgâh sahasıdır. 1920'de, Redif Alayı, burayı talimgâh olarak işgal ettiğinden Celâliye evkafı mütevellisi, askeriyeye terk etmek mecburiyetinde kalmıştır (Belge 7). Karatay Belediyesi, 1991 yılında ordudan satın almıştır.

Hatun-saray, Boyalıca, Başara köyleri (vakfiye I.4-6; II.4-5) Konya'nın merkez köyleridir.

d- Âbid Çelebi Vakfiyesinde Geçen Mevkufat :

1- Konya Bedestenindeki dükkânlarla bunun bitişiğindeki arazi,⁶⁷

2- Said-ili'ne bağlı Tekür-sıyan köyü,

3- Konya Hatunsaray nahiyesine bağlı Kayı-öyüğü köyü,

4- Konya Hatunsaray nahiyesine bağlı Boyalıca köyü,

5- Boyalıca köyü yakınındaki Devletşâh mezraası,

6- Meram'da iki taşlı Ahî İlyas değirmeni,

7- Konya dışında Burhaneddin Çelebi bağı ve buradaki hamam,

8- Hatuncuk bağı,

9- Konya dışında Mevlânâ Türbesi dolabı yakınındaki arazi,

10- Aymanos köyündeki arazi,^{67a}

11- Konya Sudirhemî (Sille) nahiyesine bağlı Başara köyü,

12- Türbe Hamamı.

3. Âbid Çelebi Vakfiyesinin Dikkat Çeken Diğer Yönleri :

Bu vakfiyenin bazı özellikleri vardır. Bunlar, şöyle sıralanabilir:

a) Vakfiyede Görülen Çelişkiler :

Vakfiye sûretinde iki yerde "vâkıf babamın rûhuna" (Vakfiye I.8-9), bir yerde de "şehid" (Vakfiye I.1-2) sözcüğü kullanılmıştır. Bunlara bakılınca sanki vâkıf Cemâleddin Çelebi imiş, vakfiyeyi tanzim ettirmeden ölmüş, onun vasiyyeti üzerine oğlu Âbid Çelebi bu vakfiyeyi dikte ettirmiş gibi bir düşünce ortaya çıkıyor. Fakat, vakfiyenin tanzim edildiği tarihlerden çok sonraya kadar Cemâleddin Çelebi, Mevlevî postunda bulunmuş, Âbid Çelebi de babasından önce (903 H./1496-1497 M.) ölmüştür. Cemâleddin Çelebi'nin vefatı ise 1509 M.'dir. Yani oğlundan yaklaşık oniki sene sonra ölmüştür. Anlaşılan Cemâleddin Çelebi, daha sağlığında iken, mallarını kızı ile oğluna vermiş, onlar da kendi hisselerine düşeni ayrı ayrı vakfetmişlerdir. Vakfiyedeki karışıklık ve yanlışlık, Âbid Çelebi'nin ve Cemâleddin Çelebi'nin ölümle-

rinden yıllarca sonra akrabalarınca yaptırılan istinsahda bir takım eklemeler yapılması ile meydana gelmiş olabilir. Bu vakfiyenin aslını gördüğü kanaatini uyandıran İbrahim Hakkı Konyalı, vakfiyenin Âbid Çelebi'ye ait olduğunu söylemekte, böyle bir karışıklıktan bahsetmemektedir.⁶⁸

b- Tevliyetin Âbid Çelebi'den Sonra Kadınlara Şart Koşulması:

Vakfın mütevellisi, kayd-ı hayat şartıyla vâkıfın kendisi yani Âbid Çelebi'dir. Bunun ölümü halinde zevcesi Sitti Hatun, onun ölümünden sonra da Âbid Çelebi'nin kız kardeşi Azize Aişe,⁶⁹ bunların vefatlarından sonra ise tevliyet, sadece Mevlânâ Dergâhı'nda şeyh olan kimseye tahsis edilmiştir (Vakfiye 1-8-9). Bu şarta uyularak Âbid Çelebi evkafının mütevelliliği, son dönemlere kadar Mevlânâ Dergâhı postnişinlerine tevcih edilmiştir.⁷⁰

Burada vâkıfın ailesinde erkek olduğu halde kendisinden sonra mütevellî olacakların aileden iki kadını vasiyyet etmesi, bunların ölümlerinden sonra ise, Dergâh'taki şeyhlerin bu görevi yürütmesinin istenmesi dikkat çekicidir. Zira gerek Selçuklu ve gerekse Osmanlı dönemi vakfiyelerinde erkeklerle veya erkek nesle tevliyetin şart koşulması hemen hemen âdet halindedir. Vakıf Âbid Çelebi'nin kadı sınıfından olmasına rağmen bu geleneğe riayet etmemesi, Mevlevîlerin XV. yüzyılda halâ sosyal görüş itibarıyla diğer tarikatlardan farklı bir anlayışa sahip olduklarını ortaya koymaktadır. Gerçekten daha Mevlânâ'nın sağlığından başlamak üzere, Mevlevî çevreler tarafından kadına değer verilmiş, erkekten farklı bir yaratık olarak görülmemiştir. Onlar da erkekler gibi tarikatta görevler almışlar, hilâfet görevlerine tâyin edilmişlerdir. Mevlevîlikte kadın-erkek ayırımı, Gölpinarlı'ya göre, XVII.yüzyılda başlamıştır.⁷¹ Âbid Çelebi'nin, tevliyeti yukarıda zikredilen kadınlardan sonra, Konya Mevlânâ Dergâhı şeyhlerine şart koşması, bu vakfın zürri bir vakıf olmadığını gösterir.

c- Vakıf Gelirlerinin Sarfı:

Âbid Çelebi, kendisinin ölümünden sonra tevliyet cihetinin eşi Sitti Hatun'a bunun ölümü halinde de kız kardeşi Azize Aişe Hatun'a tevcihini istemiştir (Vakfiye I. 7-8). Bunların sağlıklarında, vakfın gelirinin yarısı mütevellîye verilecek,

67. Metindekî mevkufâtın her birinin hissesi, 25/72 dir.

67a. Aymanos Köyü'ndeki Mevlânâ Dergâhı vakfı olan tarla, 12 dönüm 3 k'ra idi. Bkz. KŞS.No: C 33, s.192.

68. Konyalı, **Konya Tarihi**, s. 1068.

69. Konyalı, aynı yerde "Âm Hatun" olarak belirttiği halde, bizim vakfiye sûretinde "Azize Aişe Hatun" denmektedir. Bundan da anlaşılacağı gibi, elimizdeki vakfiye sûretiyle mahiyetini tam olarak bilmediğimiz esas vakfiye arasında bazı farklılıklar bulunmaktadır.

70. VAD no. 148, sıra 2068.

71. Mevlânâ'dan Sonra Mevlevîlik, s. 278-281.

geri kalan yarısı da Mevlânâ Türbesi'nde Kur'an'dan hergün beş cüz okuyacak beş kişiye verilecektir (Vakfiye I.7-8).

Vakfiyede, vakfın gelirinin dağıtımında, tevliyetin Mevlânâ Dergâhı şeyhine intikalinden sonra farklı bir uygulamaya geçilmesi istenmektedir. Yani bu durumda mütevellîye ayrılan paranın miktarı azalmaktadır. Şöyle ki, vakf gelirinin onda biri mütevellîye, geri kalan kısmı ise, Konya Mevlânâ Dergâhı'nda her gün Kur'an'dan on cüz okuyan on kişiye tahsis edilecektir (Vakfiye I.8-9). Böylece cüzhanların hem sayısı, hem de kendilerine ayrılan para miktarı arttırılmış olmaktadır. VAD kayıtlarında, Âbid Çelebi vakfından ücretlerini almak üzere tâyin edilmiş çok sayıda cüzhân ismi bulunmaktadır.⁷² Bununla birlikte, topluca görevlilerin isimlerini hâvi bir listeye rastlanmadığından vakfiyede sayısı belirtilen 10 cüzhânın aynı anda görev yapıp yapmadıklarını tesbit etmek mümkün olmamıştır.

d- Hz.Ebûbekir'in Rûhu İçin Cüz Okunması :

Mevlevîlerin tarikat silsilelerinin, Hz.Ali'ye dayandığı bilinmektedir.⁷³ Bununla birlikte vakfiyede, Hz.Ebûbekir'in rûhuna cüz okunması şartı konmuştur.(Vakfiye I.8-9). Hz.Mevlânâ'nın soyunun Hz.Ebûbekir'den geldiği düşüncesi ile bu husûsun vakfiyeye konmuş olduğu düşünülebilir. Bu kayıt, Mevlevîlikte Alevî temayüllerin bulunduğunu⁷⁴ iddia edenleri pek haklı göstermektedir. Çünkü Hz.Ali sevgisi, tüm müslümanlarda ortaktır. Bunun için her Hz.Ali'yi sevene "Alevî"denemez.⁷⁵ Eğer bunun zıddı bir durum söz konusu olsa idi, yukarıda da söylendiği gibi, bu Mevlevî vakfiyesinde Hz.Ebûbekir için hayır duâda bulunulmaması gerekirdi.⁷⁶ Hâlen Mevlevîlik için muteber addedilen eserlerde⁷⁷ de ondan sevgi ve saygıyla bahsedilmezdi.

e) Ahî-Mevlevî Münâsebetleri:

Vakfiyede dikkat çeken bir konu da, İbn Battuta'nın XIV.yüzyılda Anadolu'nun diğer yerlerinde olduğu gibi, Konya ve çevresinde de hâkim durumda olduklarını haber verdiği Ahîlerin⁷⁸ yerini, XV.yüzyılın sonlarında Mevlevîlerin almasıdır. Gerçekten daha Mevlânâ'nın zamanında başlamak üzere Konya'da Mevlevîlerle Ahîler arasında nüfuz kavgasının olduğu görülmektedir.⁷⁹ Selçuklulardan sonra, Konya ve çevresinde hâkim durumda olan Karamanoğulları döneminde de bu mücadele sürdü ve birçok Ahî lideri öldürüldü.⁸⁰ Devlet güçlerini yanına almasını başaran Mevlevîler karşısında Ahîler zayıf düştü ve birçok Ahîoğlu bu durumda Mevlevî oldu.⁸¹ Bunun üzerine bazı Ahî tekke, zâviye ve hangâhları Mevlevîlerin eline geçti.⁸² Vakfiyede adı geçen Ahî İlyas değirmeni (Vakfiye I.5-6), XIII.yüzyılın sonunda, aslında Ahîlere ait bir değirmendi. Mevlevîlerin hâkimiyet sahaları genişleyince, Meram ile Dere köyü arasındaki Ahîlere

ait arazi ile birlikte Ahî İlyas değirmeni, Mevlânâ Dergâhı mevkûfâtına geçti.⁸³ Yine Mevlevîlere muğber bir ailenin çocuğu olan Ahî Başara,⁸⁴ daha önce Konya'da yaşıyorken, burada Moğol zulmünden kaçarak Başara köyünü kurdu⁸⁵ Burası, eskiden Sudirhemi nâhiyesine bağlı bir köy idi.⁸⁶ XV.yüzyılda, Mevlânâ Dergâhı vakfı hâline geldi (Vakfiye I. 6-7; II. 5-6).Veled Bey vakfiyesinin şahitleri arasında, bazı "Ahî-oğulları"-nın bulunması da Mevlevîlerin bilhassa Konya ve çevresinde XVI.yüzyılın başlarında iyice güçlendiklerini göstermektedir. Ahîlerinse, varlıklarını devam ettirebilmek için Mevlevîlerle uyum içinde olmayı tercih ettikleri anlaşılmaktadır. Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslâmlaşması sürecinde, Konya ve çevresinde Bektaşîlerin yerini Ahîlerin, onların yerini de Mevlevîlerin aldığı bilinmektedir.⁸⁷ Konya'da hattâ Osmanlı ülkesinde tarikatlar arasında Mevlevîlerin bu üstünlüğü tekke ve zâviyelerin 1925 yılında kapatılmasına kadar sürmüştür.⁸⁸

72. Meselâ bkz. VAD no. 1107, varak 24; no; 1109, sıra 12; no. 148, sıra 2070.

73. Gölpınarlı, "Mevlevîlik", *İslâm Ansiklopedisi* (Kısaltma I) C.VIII, s. 167-168.

74. Gölpınarlı, *Mevlânâ'dan Sonra Mevlevîlik*, s. 224-243.

75. Claud Cahen, "Osmanlılardan Önce Anadolu'da Şiîlik Problemi", Çev.Sabri Hizmetli, *İslâm İlimleri Enstitüsü Dergisi*, sayı V.s. 311.

76. Şiîlerin ekseriyeti, Ebûbekir'e halife olarak biat etmiş olanların irtidat ettiklerini kabul ederler. Geniş bilgi için bkz. R.Strothmann, "Şia", *İA*. C.XI. İstanbul, 1970, 503.

77. Bu konuda pek çok örnekten birkaçı için bkz. Sultan Veled, *İbtidânâme*, Çev.Abdülbaki Gölpınarlı, Ankara, 1976, 52; Feridun bin Ahmed Sipehsâlâr, *Risâle* (Mevlânâ ve Etrafındakiler), Çev. Tahsin Yazıcı, 1977, s. 94; Eflâkî, *aynı eser*, C.I.246, 290.

78. İbn Battuta, *Seyahatnâme*, Terc. Mehmed Şerif, İstanbul 1333-1335, s. 322; Baykara, *aynı eser*, s. 109'da Ahîlerin Konya civarında geniş arazilere sahip olduklarını yazmaktadır.

79. Eflâkî, *aynı eser*, C.II.s. 177-180, 224-225; Mikâil Bayram, "Anadolu Selçukluları Zamanında Ahî Teşkilâtının Kuruluşu ve Gelişmesi", *Kelime Dergisi*, Konya, 1986, (ayrı basım), s. 3-4.

80. Baykara, *aynı eser*, s. 106.

81. Eflâkî, *aynı eser*, C.II. s. 165-166, 180.

82. Eflâkî, *aynı eser*, C.II.s. 177; Bayram, *aynı makale*, s.4-7.

83. V.A.Gordelevski, "Konya İrva ve İska Tarihine Dair Materyeller", Çev.Hasan Ortekin, *Konya Mecmuası*, Konya, 1938, sayı 18-19, s. 1056-1058.

84. Eflâkî, *aynı eser*, C.II.s. 177-178.

85. Mikâil Bayram, *Bacıyan-ı Rum*, (Anadolu Selçukluları Zamanında Genç Kızlar Teşkilâtı), Konya, 1987, s. 50.

86. Bkz.KŞS no.D30, s.20³, 21¹.

87. V.A.Gordelevski, *aynı makale*, 1056-1058.

88. Paul Gentizon, *Mustafa Kemal ve Uyanan Doğu*, Çev.F.Ülkü, Ankara 1983, s. 119-123.

4. ÂBİD ÇELEBİ VAKFIYESİ

(Tercüme)

1. Vakfiye Süretinin Tasdiki:

Mahfuz sicilden çıkarılan sûrettir. Bunu Allah'ın rahmetine muhtaç el-Hâc Emrullâh bin Abdülazîz'ül-Mevlâ yazdı. Bu vakfiye sûreti Konya'da yazılmıştır (Mühür).

2. Vakfiyenin Tasdiki:

Vakfın aslından ve şartından olarak kitabın içine aldığı ve onun ifade edip anlattığı şeylerin tümü benim nezdimde sahîh kabul edildi ve ben geçerliliğine hükmettim. Yaratıkların en fakîri olan ben, Konstantiniyye şehrinin ki Allâh orayı güçlüklerden ve belâlardan korusun -kadılık makamını işgal eden, Hamîd bin Efdal'ül-Huseynî el-Mübtelâ'yım.

3. Vakfiye Metni:

Kullarına mülkünden dilediği kadarını veren, yeryüzünde, göklerde onların rızıklarını kararlaştıran Allah'a hamdolsun. Ululuk ve büyüklük, şükür ve övgü O'na aittir. İyilikler ve hayırlar, nimetler ve güzelliğeler O'ndandır. Âriflerin kalblerinden gaflet perdesini açtı. Korkakların göğsünden keder örtüsünü kaldırdı. Zulmün karanlığını şer'i'atın nuruyla aydınlattı. Şer'i delillerle hükümleri açıkladı. Güzelliklerin çeşitlerini yeniden yaratan, verilen lütufları genişleten O'dur. Her itaatkâr kuluna o, hükmünün nurunu paylaştırdı. Korkan akıllı kalp sahiplerine marifetinin ışığını emanet etti. Birbiri arkasına gelen iyilikleri ve herşeyi kaplayan faziletleri sebebi ile O'na hamdediyorum. Allah'tan başka ilâh olmadığına, O'nun tek ve ortaksız olduğuna, faciaların inmesine bir hazırlık yaptığı, olması kesin olan âhiret günü için azık yaptığına şahadetle tanıklık yaparım. Muhammed'in O'nun kulu ve elçisi olduğuna, onu kesin hakikatla, parlak ışıkla, toplayıcı kelâmla (güçlü ifadeyle) gönderdiğine de şahitlik ederim. Allâh ona, doğan çiçek yıldızlara olan ailesi halkına ve ashabına salât eylesin (rahmetini versin).

Bundan sonra maksada gelem: Mevlânâ Muslihiddin Mustafa bin Hızır Fakih, şer'i'ata göre sözleri sahîh olduğu halde, müvekkilin daha önce zikretmiş olduğu ikrarı ile sâliklerin kutbu, şeyhlerin övücü, Rabbânî faziletli âlim, semedânî uyanık olgun kişi, zor şeyleri aşan, karışık meseleleri aşan, çözen, yeryüzünün ve göklerin yaratıcısının yardımına has kılınmış olan Âbid Çelebi bin Cemâleddin Çelebi (Allah onları saf, temiz kulları ile birlikte peygamberlerin en şereflişinin sancağı altında haşretsin), şahitlerden Mustafa bin Mehmed⁸⁹ ve Mustafa bin el-Hâc Doğan'ın şahadetiyle, mezkûr müvekkilin bu dünyanın ölüm yeri olduğunu, karar yeri değil, firar yeri olduğunu, sakinlerinin yorgunluk ve usanç ile

dolu olduğunu, hiç bir peygamberin paygamberlikle, hiç bir inatçı zâlimin gücüyle orada ebedî kalmadığını bildiği için; Cenâb-ı Hakk'ın: "Hakikat, sadaka veren erkeklerle sadaka veren kadınlar ve Allâh'a karz-ı hasenle ödünç verenler (yok mu?) onlar (ın mükâfatı) kat kat artırılır. Onlar için çok şerefli (başka) bir mükâfat da vardır."⁹⁰ "Mallarını gece gündüz, gizli âşıkâr (Hak yolunda) harcayanlar (yok mu?) işte onların Rableri katında mükâfatları vardır. Onlara hiçbir korku da yoktur, onlar mahzun da olacak değillerdir."⁹¹ "Âyet-i kerîmeleriyle, Resûlullâh'ın : "Âdemoğlu öldüğü zaman ameli kesilir. Ancak şu üç kişinin ameli kesilmez (amel defteri kapanmaz): Kendisi için duâ eden bir evlât (yetiştirmişse), kendisi ile faydalanılan ilim ve sevabı devam eden sadaka."⁹² hadîs-i şerîfi ile: "Senin için yiyecek tükettiğin, giyip eskittiğin ve sadaka edip ebedileştirdiğin şeyden başkasına mâlik değilsin."⁹³ hadîs-i şerîfindeki Allâh'ın ulu fazlını umarak ve genel rahmetini arzularak hakkı ve mülkü olan, eli altında ve kendisinden bu vakıf işlemi sudûr edinceye kadar tasarrufu altında bulunan bütün hissesini riya şüphesinden uzak, saf bir niyetle nur ve ışıkla saflaştırmış arzusuyla vakfetti, habsetti ve sadaka eyledi. Vakfettiği malın payları şunlardır:

1-Hıfz u emânda olan izzet ve karar yurdu Konya içindeki Bezzazlar çarşısında bulunan ve bulunduğu yerde sahibinin adıyla ma'rûf olduğu için hudutlarının belirtilmesine gerek olmayan, hepsi bir arsa ile birlikte otuzbeş dükkân olup bunun şüyûbulmuş üçtebiri ile diğer iki sehmin de oniki sehminde altı sehmin yarısının tamamı.

2- Mezkûr Konya şehrine bağlı olan Sa'id-ili nahiyesinin Tekür-sıyân⁹⁴ diye bilinen köydeki oniki sehmin iki sehminin altıda birinin yarısı ve üçte biri sehminde ibaret olan bütün hissesi ki, bulunduğu yerde sahibinin adıyla ma'rûf olduğu için hudutlarının belirtilmesine gerek yoktur.

3- Yine Konya'ya bağlı Hatunsaray yöresindeki Kayıyöğü diye isimlendirilen ve bulunduğu yerde sahibinin adıyla bilindiği için hudutlarının belirtilmesine gerek olmayan köyün şüyûbulmuş üçte bir hissesi ile iki sehmin de altıda birisinin yarısı.

89. Hakkında bilgi bulunamamıştır.

90. Kur'an, LVII, 18.

91. Kur'an, II, 274.

92. Dârimî, Sünen, Mukaddime, 139; Ahmed Davudoğlu, Sahîh-i Müslim Tercümesi ve Şerhi, C.VIII, İstanbul, 1983, s.184.

93- Ahmed Davudoğlu, Sahîh-i Müslim Tercümesi ve Şerhi, C. XI, İstanbul, 1980, s.425.

94. Bu köy bugün mevcut değildir.

4- Konya'ya bağlı Hatunsaray civarında bulunan Boyalıca köyünün şüyûbulan üçte biri ile diğer iki hissesinin de oniki sehminde de altı sehmin yarısı ki, o yörede sahibinin adıyla bilindiği için hudutlarının gösterilmesine gerek yoktur.

5- Mezkûr Boyalıca köyü yakınında bulunan ve bulunduğu yerde anılan ad ile ma'rûf olduğu için hudutlarının gösterilmesine gerek duyulmayan Devletşah adlı mezraanın şüyûbulan üçte biri ile diğer iki sehmin de oniki paydan altı payın yarısı.

6- Yine Konya şehri dışındaki Meram yakınında Ahî İlyas değirmeni diye bilinen aynı çatı altında çalışır vaziyette bulunan, bulunduğu yerde sahibinin adıyla ma'rûf olduğu için hudutlarının belirtilmesine gerek duyulmayan, etrafı çevrili iki değirmenin üçte biri ve iki sehminin altıda birinin yarısı.

7- Konya dışında bulunan hamam ⁹⁵ ve bağın üçte biri ve onikide iki sehminin altıda birinin yarısı ki, yerinde Burhaneddin Çelebi bağı diye meşhur olduğu için hududunu belirtmeye gerek yoktur.

8- Yukarıda (7.maddedeki) belirtilen bağa bitişik bağın üçte biri ve on ikide iki sehmin altıda birinin yarısı ki, yerinde Hatuncuk bağı diye meşhur olduğu için hududunu belirtmeye gerek görülmemiştir.

9- Konya dışında, Mevlânâ Celâleddin Türbesi dolabı yakınında; bu dolap ve iki tarafı kabristan ve yolla sınırlı arazinin üçte biri ve onikide iki sehmin altıda birinin yarısı.

10- Yine Konya dışındaki Aymanos köyü yakınında yolla, Kâş veresi mülküyle, Pir Ahmed mülküyle ve çayla sınırlı arazinin üçte biri ve on ikide iki sehmin altıda birinin yarısı.

11- Yine Konya şehrine bağlı Sudirhemi nâhiyesinin Başara diye bilinen köyün ki, yerinde ismi ma'rûf olduğu için hududunu belirtmeye gerek duyulmamıştır, üçte biri sehminin altıda birinin yarısı ve yarım sehmi ve bir sehmi.

12- Mevlânâ Celâleddin Türbesi yakınındaki hamam (Türbe Hamamı)ın tamamının iki hissesi, yarım hissesi, yarım hissesinin üçte biri, yarım hissesinin üçte birinin altıda birinin yarısı, ki yerinde mezkûr türbe sebebiyle meşhur olduğu için hududunu belirtmeye gerek görülmemiştir.

Vakfın tevliyeti ve tasarrufu değiştirmekten, fazlalaştırmaktan, noksanlaştırmaktan korunarak kayd-ı hayat şartıyla vâkıfın kendisine ait kılınmıştır. Sonra mutlak tevliyeti zevcesi Sitti Hatun binti Merhum Sinan Paşa'ya sonra vâkıfın kız kardeşi Azize Aişe binti Mevlânâ Cemâleddin'e⁹⁶ tahsis edilmiştir.

Mezkûr vakıfların mahsûlâtının yarısı tevliyet bakımından mütevellîye, diğer yarısı ise aşağıdaki şartlar altında Kur'an'dan beş cüz okuyacak olan beş kişiye tahsis edilmiştir ki, her gün mezkûr türbeye toplanmış oldukları halde bu beş kişiden her birisi bir cüz okuyacaktır. Cüzün birinin sevabı, ins ve cin âleminin efendisi, dünya ve âhiretin sultanı Hz.Muhammed Mustafa'nın rûhuna bağışlanacaktır. Bir cüzün sevabı, Resûlullah'ın mağara arkadaşı Ebubekir'in rûhuna, bir cüzün sevabı, âşıkların efendisi Mevlânâ Celâleddin (Allah yattığı yeri nurlandırın)'in rûhuna, iki cüzün sevabı da vâkıf babamın rûhuna bağışlanacaktır.

Vâkıfın tevliyeti için vasiyyet ettiklerinin vefatlarından sonra tevliyet, sadece mezkûr türbede şeyh olana tahsis edilir ve mezkûr vakfın gelirinin onda biri tevliyet işine (cihetine) tahsis edilir. Gelirin geri kalan kısmı aşağıdaki şartlarda on cüz (Kur'an) okumak şartıyla on kişiye tahsis edilir ki, bu on cüzün beşi yukarıda belirtilen şahısların ruhlarına, diğer beş cüzün sevabı ise, mezkûr vâkıfın ruhuna bağışlanırlar.⁹⁷ Aynı zamanda şu şart da vardır ki, mezkûr vakfın rakabesi, sahîh şer'i bir vakıf, gözetilmiş açık bir habs olmak suretiyle takdir edilir. Öyle ki, ilk mütevelliden sonra satılmaz, hibe edilmez, değiştirilmez ve bozulmaz. Ebediyyen aslı üzere yürür ve değişmeyen şartları üzere yerine getirilir.

Sonra vâkıf, yukarıda mührü bulunan hâkimin hükmüne rağmen vaz geçerse, onun bu vazgeçmesi hâkimin hükmü ile geçersizdir. Çünkü müctehidlerin ve din imamlarının kavline göre rücû'u bâtıldır.

Kim ki bunu işittikten sonra değiştirirse, onun günahı mutlaka değiştiren üzerine olur. Şüphesiz ki, Allah her şeyi işitici ve bilicidir. Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların lâneti, (bu vakfı değiştiren) o kişinin üzerine olsun. Biliniz ki, Allâh'ın lâneti zalimler üzerinedir. O, hâkimlerin en iyi hükmedenidir (hâkimlerin hâkimidir.)

Bu vakıf işlemi, 895 H. aylarından Cumâde'l-ülânın sekizinci gününde yazılarak yürürlüğe girdi.

Şâhitler:

1- Mevlânâ Alâüddin bin Mevlânâ Mehmed, Nâib-i mahkeme.

2- Yakub bin Yağı Bey, Mahkeme emîni.⁹⁸

95. Vakfiyede ismi zikredilmediği için hangi hamam olduğu tesbit edilememiştir.

96. Azize Ayşe Hatun'la ilgili teferruatlı bilgi bulunamamıştır. Vakfiyedeki bilgiden, Cemâleddin Çelebi'nin kızı, Âbid Çelebi'nin de kız kardeşidir.

97. "Mezkûr vâkıfın rûhuna bağışlanır" cümlesi her halde istisna sırasında eklenmiş olmalıdır. Çünkü vâkıf, deha sağlığında kendi rûhu için böyle bir şartı koymaması gerekir.

98. Hakkında tanıtıcı bilgi bulunamamıştır.

3- Yakub bin Mahmûd, *Mahkeme kâtibi*.⁹⁹

4- Sinan bin Molla Ahmed.

5- Mevlânâ Muslihiddin ibni Yusuf, *el-Kassâm*.¹⁰⁰ Ve diğerleri.

II. VELED BEY VAKFIYESİ

1. Veled Bey'in Kısa Hal Tercümesi:

Veled Bey, Hasan Bey-zâde İsa Bey'in oğludur. Babası, Fâtih zamanında vukubulan Şehsuvar harbi adı verilen harbde¹⁰¹ şehid olmuştur.¹⁰² Sicill-i Osmanî'de Mehmed Süreyya'nın verdiği bilgiye göre, babası İsa Bey, Fâtih döneminin askerî ricâlındendir. Buna karşılık, devrinin önemli şahsiyetlerinden olmadığı anlaşılan Veled Bey hakkında biyografi kitaplarında bilgi bulunamamıştır. Vakfiyesinden anlaşıldığına göre, annesi Cemaleddin Çelebi kızı Azize Aîşe Hatun'dur. Bu durumda Veled Bey, anne tarafından Mevlânâ'nın torunlarından (Vakfiye II.3-4).

2. Veled Bey Vakfiyesinin Özellikleri :

a- Vakfiyenin Tavsifi

Mevlânâ Dergâhi Arşivi'nde 72 numaralı zarftaki 1.vakfiye sûreti, Cemaleddin Çelebi kızı Aîşe Hatun'un oğlu Veled Bey'e ait olup, Şaban 906 H./Şubat 1501 M.'de tanzim edilmiştir. 21 X 57 cm. ebadında, yekpâre bir kağıda bozuk neşihle yazılmıştır. Vakfiyenin arkasına boydan boya gri, naylon karışımı bir bez yapıştırılmıştır. Sol üstünde, tasdik edenin, sağ üstünde ise istinsah edenin adı ve mührü yer almaktadır. İstinsah tarihi bulunmayan vakfiye sûretinin üstündeki metin dışı bölümler ve şahitler hariç tutulursa, tamamı 42 satırdır (Belge 2). Aynı aileden iki ayrı kişiye ait olan vakfiyelerden Âbid Çelebi'ninki ile Veled Bey vakfiyesinin yazısı aynıdır. Bu yazı benzerliği, II. vakfiyede, birincisine göre daha çok imlâ hatalarının bulunması; yine bu vakfiyede I.vakfiyede bulunan bazı şeylerin tekrar edilmeyerek kısaca yazılması yönüne gidilmesi gibi ip uçları, bu iki vakfiyenin istinsah tarihlerinin birbirine çok yakın olduğu kanaatini vermektedir. Bir KŞS'de bu iki vakfiyenin, 1047 H. yılı sicilinde kayıtlı bulunduğuna işaret edilmesi¹⁰³ de aynı izlenimi vermektedir.

b- Veled Bey Vakfiyesindeki Tasdik ve Şâhitler:

1. Çorumlu Ali Efendi :

Veled Bey vakfiyesini, Anadolu Kazaskeri Ali Efendi tasdik etmiştir. Çorum doğumlu olan Ali Efendi, II. Bâyezid'in Amasya valiliği sırasında, onun imamı idi. Aynı anda Gümüş kasabasındaki medresenin müderrisliğini de yürütüyordu. II. Bâyezid, padişah olunca Ankara kadılığını ve bu şehirdeki Ak Medrese müderrisliğini ona verdi. Mısır'a gönderilerek 896 H/1491 M. tarihli Osmanlı-Memlûklü barışını yapmaya muvaffak oldu.

Mısır dönüşünde, Anadolu Kazaskerliğine getirildi. 908 H/1502 M'de emekli oldu.

Bu sırada II.Bâyezid'le oğlu Şehzâde Korkud arasındaki bir anlaşmazlığı halletmek maksadıyla şehzâdenin görevli bulunduğu Antalya'ya nâsihatçi olarak gönderildi. İstanbul'a dönünce a'mâ oldu ve 927 H/1521 M'de vefat etti.¹⁰⁴

2. Abdülkerim Efendi:

Vakfiye'nin sûretini onaylayan, Konya kadısı Abdülkerim'dir. Bu zat hakkında tanıtıcı bilgi bulunamamıştır.

3. Divâne Mehmed Çelebi: Divâne Mehmed Çelebi vakfiyenin şahitlerinden biridir. Mevlevîliğe hizmetleri geçmiş olan bu zat, 844 H/1440'da Afyon'da doğdu. Sultan Veled'in kızı Mutahhare Hatun'un torunlarından ve Germiyanlı Süleyman Şah'ın neslinden Bâli Çelebi'nin oğludur.¹⁰⁵ Sakıp Dede ve Esrar Dede, lakabının Divânî olduğunu; Mevlânâ'nın kaybolan Divân-ı Ke-bîr'ini bulup Konya Dergâhi'na getirdiği için bu ismi aldığını yazmaktadırlar. Fakat, kendi vakfiyesi¹⁰⁶ ile araştırma konusu Veled Bey vakfiyesinde ismi, "Divâne" şeklinde geçmektedir. Doğrusu da budur. Zira kendisinin cezbeli bir derviş olduğu,¹⁰⁷ bu hâlden dolayı deli anlamında Divâne dendiği anlaşılmaktadır.

Divâne Mehmed Çelebi Anadolu, Azerbaycan, İran, Irak, Suriye ve Mısır'a seyahatlar yapıp de-

99. Hakkında tanıtıcı bilgi bulunamamıştır.

100. Kassâm, Osmanlı Devletinin şer'iyye teşkilâtında miras taksimi ile görevli memura denirdi. Kazasker kassâmları ve mahallî kadılıkların kassâmları olmak üzere iki sınıf idiler. Kazasker kassâmları, askerî sınıftan olanların terekesini varisleri arasında taksim eder, kismet-i askeriye payını devlete verirdi. Mahallî kadılık kassâmları ise, sivillerin miras işlerine bakar, resmî kismetleri tahsil ederek devlete verirdi. Geniş bilgi için bkz. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devletinin İlimiye Teşkilâtı*, Ankara 1984, s. 121-125.

101. Fâtih'in akrabalık sebebiyle Dulkadir hânedanı arasındaki beylik kavgasına müdahalesi ve bu aileden Şehsuvar Bey'i Dulkadir Beyi tayin ederek bir miktar Osmanlı kuvvetiyle Elbistan'a göndermesi üzerine beylik iddiasında bulunan diğer kardeşi Şah Budak da Memlûklerden yardım almış ve Dulkadirli-Osmanlı kuvvetiyle savaşmış, fakat Şehsuvar'a defaatle yenilmiştir. (Geniş bilgi için bk. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, C.II. Ankara, 1983, 142,143.) İşte Şehsuvar harbi, bu 1466-1467'de vukubulan harptir.

102. Mehmed Süreyya, *aynı eser*, C.III.s. 610.

103. KŞS no.M9, s. 66. Fakat, KŞS'de bu vakfiyeler bulunmamaktadır.

104. Yusuf Küçükdağ, "Osmanlı-Memlûklü Barışını Yapan Osmanlı Diplomati Şeyh Ali Çelebi'nin Kimliği Hakkında", *S.Ü.Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi*, (1990), Sayı 5, s. 213-216.

105. Sakıp Dede, *aynı eser*, I, s.4-19; Esrar Dede, *Şuarâ-i Mevleviyye*, yazma, Konya İzzet Koyunoğlu Müzesi, no. 14500, s. 102-119.

106. Gölpinarî, *Mevlânâ'dan Sonra Mevlevîlik*, s. 103.

107. Sakıp Dede, *aynı eser*, I, s. 16.

gışık tarikatlarla temaslar kurmuş ve Cemâleddin Çelebi oğlu Âbid Çelebi'nin Nakşibendilikten etkilendiği gibi, bunların tesiri altında kalmıştır. Bunun için XV. yüzyılın ikinci yarısında, Mevlevîliğin tesisi sırasında, O'nun engin tecrübesinden istifade edilmiştir.¹⁰⁸

Osmanlı padişahlarından Yavuz Sultan Selim (1512-1520) ve Kanunî Sultan Süleyman (1520-1566) başta olmak üzere pek çok üst düzey bürokrat üzerinde etkili olan Divâne Mehmed Çelebi, Divan Edebiyatı'nın da en büyük şairlerindendi. Mahlası "Semâî" idi. Şiirleri toplanarak divan hâline getirilmemiştir.¹⁰⁹

936 H/1530 yılında Afyon Karahisarı'nda vefat etmiş olup kabri buradaki Mevlevî Tekkesi'ndedir.

4. Mevlânâ Muhsin Çelebi: Lârende kadılığından ma'zûl Mevlânâ Muhsin Çelebi, İmâm-ı Gazalî evlâdından ve Aksaraylıdır.¹¹⁰ II.Bâyezid devri vakıf tahririnde kendi adı, Yavuz dönemi tahririnde ise, vârislerinin adları geçmektedir.¹¹¹

5. Nurullah İbn Suniddin:

Divâne Mehmed Çelebi'nin tasavvufi yönünden yetiştirdiği ve aynı zamanda çok sevdiği Mevlevî dervişlerinden biri olan Nurullah İbn Suniddin, Mevlevîler arasında Nurullah Dede olarak tanınmaktadır. Divâne Mehmed Çelebi, kendisini Eğridir'e halife olarak tayin etmiş, yapmış olduğu başarılı çalışmalar neticesi orada bir Mevlevîhâne açınca da aynı tekkeye şeyh olarak tayin etmiştir.¹¹² Bu da Mevlevîliğin yayılması için gayret sarfetmiş kişilerdendir.

Vakfiyeyi istinsah ederken maalesef esas vakfiyeyi tanzim edenin kim olduğu yazılmamıştır. İlk anda hatıra Âbid Çelebi vakfiyesini tanzim edenin olabileceği, bunun için tekrar yazılmamış olacağı geliyorsa da, bunu ispat edecek elimizde ip ucu bulunmamaktadır.

c- Vakfiyede Adı Geçen Mevkufât:

- 1- Konya Bedesteninde bulunan dükkânlar ve buna bitişik arazinin hissesi,
- 2- Said-ili'ne bağlı Tekürsıyân köyünün hissesi,
- 3- Hatunsaray'ına bağlı Kayı-öyüğü köyünün hissesi,
- 4- Hatunsaray'ına bağlı Boyalıca köyünün hissesi,
- 5- Boyalıca köyü yakınındaki Devletşah mezraasının hissesi,
- 6- Meram'daki iki taşlı Ahî İlyas değirmeni'nin hissesi,
- 7- Konya dışında Burhaneddin Çelebi bağı ve bu bağdaki hamamın hissesi,
- 8- Meram yakınındaki Hatuncuk bağının hissesi,

9- Mevlânâ Türbesi dolabı yakınındaki arazi'nin hissesi,

10- Aymanos köyündeki arazinin hissesi,

11- Sudirhemî (Sile) nâhiyesine tâbî Başara köyünün hissesi,

12- Türbe Hamamı'nın hissesi (Vakfiye II.5-6).

3. Veled Bey Vakfiyesini Dikkat Çeken Diğer Yönleri:

a- Tevliyet Durumu:

Vakıf Veled Bey, dayısı Âbid Çelebi'den farklı olarak, kaydı hayat şartıyla kendisi mütevellî olacak, ölümünden sonraysa, "neslen ba'de neslin" intikal edecektir. Ancak neslinin kesilmesi durumunda Mevlânâ Dergâhı'ndaki şeyh, mütevellî olabilecektir (Vakfiye II. 6-7). Böylece bu vakıf, zürri bir vakıf olmaktadır.

b- Vakıf Gelirinin Dağıtımı:

Hasılatın onda biri mütevellî'nindir. Kalan kısmı ise, Kur'an'dan her gün Mevlânâ Türbesi'nde dört cüz okuyan dört kişiye verilecektir. Cüzlerin okunması sırasında sür'at ve acele etmemeye dikkat edilecektir. Aynı zamanda tecvîd ve tertîle riayet edilmesi (Vakfiye II. 6-7) de şartlar arasındadır.¹¹³ Âbid Çelebi vakfiyesinde olduğu gibi bu vakfiyede türbenin şeyhine tevliyet intikal ettiğinde mütevellîye ayrılan hissede bir farklılık yoktur.

Birinci vakfiyeden farklı olarak cüzleri kimin okuyacağı da ayrı ayrı gösterilmiştir. Şöyle ki:

- 1- Türbenin şeyhi 1 cüz,
 - 2- Türbenin imâmı 1 cüz,
 - 3- Türbenin müezzini, 1 cüz,
 - 4- Mesnevîhan, 1 cüz (Vakfiye II. 7-8)
- olmak üzere günde dört cüz okunacaktır.

c-Diğer Durumlar:

Âbid Çelebi vakfiyesinde olduğu gibi (Vakfiye I.8-9), Hz.Ebûbekir'in rûhu için bir cüzün sevabının bağışlanması (Vakfiye II.7-8) şartlar arasındadır.

108. Geniş bilgi için bkz. Yusuf Küçükdağ, Mevlânâ Dergâhı Vakfiyelerinden Âbid Çelebi ve Veled Bekir Vakfiyeleri, (Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, basılmamış yüksek lisans tezi), Konya 1986,14-17.

109. Aşıkpaşa-zâde, aynı eser, s.193. dipnot no.5; Mehmed Tahir, aynı eser, I, s. 79; Gölpinarlı, aynı eser, s. 119.

110. M.Zeki Oral, "Aksaray'ın Tarihi Önemi ve Vakıfları" VD. (1962), Sayı V, s. 226-227.

111. Konyalı, Aksaray Tarihi, I, s. 572-574.

112. Gölpinarlı, Mevlânâ'dan Sonra Mevlevîlik, 120-121.

113. Bu vakfiyede sür'at ve acele edilmeden, tecvîd ve tertîle riayet edilerek okunmasının şart koşulduğuna göre, Âbid Çelebi'nin cüzlerini okuyanların Kur'an'ı usûlüne uygun okumadıkları için daha sonraki tarihi taşıyan bu vakfiyede zikredilen aksak durumun dikkate alınmasının hissedildiği anlaşılmaktadır.

Bu vakfiye ile Âbid Çelebi'nin vakfiyesi ve hatta Konyalı'nın haber verdiği, fakat nerede olduğunu zikretmediği Cemaleddin Çelebi'nin vakfiyesi harhalde bir bütün teşkil etmektedir.

Bu Mevlevî vakfiyesinin şahitleri arasında bazı "Ahî-oğulları"nın bulunması da Ahî-Mevlevî mücadelesinin Mevlânâ'dan XVI.yüzyılın başlarına kadar nasıl şekil aldığını göstermesi bakımından dikkat çekicidir.¹¹⁴

4. VELED BEY VAKFIYESİ

(Tercüme)

1. Vakfiye Süretinin Tasdiki :

Bu korunmuş Konya'nın kadısı, fakir Abdülkerim'in ziyâde ve noksan yapmaksızın sicill-i mahfûzdan naklolunarak yazdığı sıhhatli şer'î vakfiyenin sûretidir.

Abdülkerim ibn Ahî Kadim (Mühür).

2. Vakfiyenin Tasdiki:

Bu vakfiyenin mihveri huzurumda vâkıfın ikrarı ile vakfın aslını, masraflarını ve şartlarını bizzat tahkik ve tesbit edip, sıhhatine hükmettim.

Anadolu Kazaskeri ben fakir Ali bin Şeyh Ahmed bin Şeyh Mehmed'im.

3. Vakfiye Metni:

"Hamdolsun-âlemlerin Rabbi, Rahmân ve Rahîm, Din günün (tek) sahibi ve mutasarrıfı -Alah'a"¹¹⁵ Öyle Allah ki, semâvât ve arzın mülkü O'na aittir. O yüce ve uludur. "Kullarından kimi dilerse onun rızkını yayıyor (genişletiyor, yahut) daraltıyor. "¹¹⁶ Cenâb-ı Hak, lütfuyla kullarını hayır yollarına ve iyi şeyleri kazanmaya ikaz etti. Kadîm ve Kerîm Kitabında lütfu ile kullarına hayır yollarını ve iyilikleri kazanma konusunu uyardı. Kadîm Kitabında ve Şerefli Furkânında şöyle buyurdu: "Siz verdiğiniz şeylerden (Allâh yolunda) harcıyuncaya kadar asla iyiliğe ermiş (birr ü taat etmiş) olmazsınız. Her ne infak ederseniz şüphesiz Allah onu bilicidir. "¹¹⁷ "Haberin olsun ki yaratmak da, emretmek de O'na mahsus. Âlemlerin Rabbi olan Allah'ın şanı ne kadar yücedir. "¹¹⁸ "Kim Allah'a sınıksız tutunursa muhakkak ki doğru bir yola iletilmiştir. "¹¹⁹ "O öyle bir sübhandır ki, "Gök gürültüsü O'nu (yani Allah'ı) hamd ile, melekler de O'ndan korkusuna tesbîh ederler. "¹²⁰ "O, öyle Allah'dır ki, vücud getireceği her şeyi hikmeti muktezasınca takdîr edendir. Onları var edendir. Varlıklara sûret verendir. En güzel isimler O'nun, göklerde ve yerde ne varsa (hepsi) O'nu tesbîh ve tenzîh eder. O, gaalib-i mutlak. Yegâne hüküm ve hikmet sahibidir. "¹²¹ Tek olan, ortağı olmayan Allah'dan başka ilâh olmadığına, şahidini cehennem azabından kurtaran bir tanıklıkla şahadet ederim. Efendimiz Muhammed'in

Allah'ın kulu, elçisi, sevgilisi, seçilmiş ve bütün insanlığı sağlam olan dine (İslâmiyete) davet etmek için hidayetle gönderilmiş peygamber olduğuna şahitlik ederiz. Allâh ona ve cennet bahçelerinde cennet nimetleri ve ikâmeti ile şereflendirdiği yüce ailesine, şerefli eshabına merhamet (selât) eylesin. "Ey Rabbimiz, bizden (şu hizmeti) kabul buyur. Şüphesiz hakkıyla işiten, kemaliyle bilen Sensin Sen..."¹²² "Galebe sahibi Rabbin onların isnad etmekte olduğu vasıflardan yücedir, münezzehtir. "¹²³ "Gönderilen bütün peygamberlere selâm. "¹²⁴ "ve âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun. "¹²⁵

Sağlam akıl ve hasta olmayan her itikada göre şu açık bir şeydir ki, değersiz dünya geçici bir ev ve karar yeridir. Bakılık ve kalıcılık yeri değildir. Yorgunlukların, usançların ve sıkıntıların mekânı ve mahallidir. Azık edinme ve sefere çıkma yeri, yolculuk ve mekân değişim yurdudur. Müjdeler ve tekrar müjdeler olsun ki şu kimseye, ömrünü iyilik kazanmak için harcar, (ölüm) gelmeden önce işini hazırlar, amelini Allah'ı hoşnut edecek şekilde iyilik ve takvaya harcar. Emelini salih amel ve hidayete vesile olacak şeylere hasreder.

Kur'an'ın değişmez hükümleri ve hadîs-i şerifler, saadet ve kerâmet erbabını ebedî hayırları idrak etmeye ve bol sevaplı iyiliklere ulaşmaya çağırdığı için, bu yüce âdet ve açık keramet uyarınca şerefli sülâleden (Mevlânâ'nın sülâlesi) hayır ve hasenât sahibi, yerin ve göklerin yaratıcısının yardımına muhtaç, Veled Bey ibn İsa Bey bin Hasan Bey'in (Allah ömrünü uzun, dünya ve âhirette işini kolay eylesin) annesi Cemaleddin Çelebi kızı Merhume Aişe'den şer'î miras yoluyla kendisine intikal eden, halen fiilen ve kaulen tasarrufuna geçmek sûretiyle kendine ait bulunan, kendi mülkü ve tasarrufunda olan arazi parçasını hâlis ve saf bir niyetle ebedileştirdi, te'yid etti, sadaka eyledi, habsetti ve vakfetti. Bu arazinin teslimi, kendisinden bu vakıf işleminin sudûruna bağlıdır. Bu vakfedilen mal, Veled

114. Bu konuyla ilgili açıklama, "Âbid Çelebi Vakfiyesinin Dikkat Çeken Diğer Yönleri, Ahî- Mevlevî Münasebetleri" başlığı altında yapılmıştır.

115. Kur'an, I.2-3.

116. Kur'an, XXVIII.82.

117. Kur'an, III.92.

118. Kur'an, VII.54.

119. Kur'an, III.101.

120. Kur'an, XIII. 13.

121. Kur'an, LIX.24.

122. Kur'an, II.127, 128.

123. Kur'an, XXXVII.180.

124. Kur'an, XXXVII.181.

125. Kur'an, XXXVII. 182.

Bey'in bütün hissesini şâmindir. Bu hisseler şunlardır:

1- Hıfzu emânda olan izzet ve karar yurdu Konya içindeki Bezzazlar Çarışısında bulunan, hepsi bir arsa ile birlikte otuz beş dükkân olup bunun şüyûbulmuş on iki sehmin iki hissesidir.

2- Mezkûr Konya şehrinin Said-ili nâhiyesine bağlı Tekür-sıyân köyünün hissesi,

3- Yine Konya'ya bağlı Hatunsaray nahiyesindeki Kayı-öyüğü köyünün hissesi,

4. Hatunsarayı nâhiyesine bağlı Boyalıca köyünün hissesi,

5- Hatun-sarayı nahiyesine bağlı Boyalıca köyü yakınındaki Devlet-şah mezraasının hissesi,

6- Ahî İlyas Değirmenleri diye bilinen aynı dam altında çalışır iki değirmendeki hissesi.

7- Konya dışında, Burhaneddin Çelebi bağı diye meşhur bağ ve buradaki hamamın hissesi,

8- Konya dışında, Meram yakınında bulunan Hatuncuk bağı,

9- Mevlânâ Türbesi dolabı yakınında ve şehir dışında bulunan arazinin hissesi,

10- Aymanos köyünde bulunan arazinin hissesi,

11- Konya'ya bağlı Sudirhemi (Sille) nahiyesinin Başara köyünün hissesi,

12- Mevlâna Türbesi yakınında bulunan Türbe Hamamı'nın hissesi.

Cümlesinin sınırları içindeki hakları, ekleri, yolları, içindeki ve dışındaki müstemilâtının gelirlerinin Kur'ân'dan dört cüz okuyacak olanların ihtiyaçlarına sarf edilmesi, mezkûr vâkıfın şartıdır (Allah iyiliklerini kabul etsin).

Vâkıfın yazılan şartları şunlardır:

1- Vakıf mallarından elde edilen hasılâtın önce mezkûr vakıfların rakabesinin imarına sarf edilmesi,

2- Hasılâtın onda biri mütevellîye verilecek; mütevellilik kayd-ı hayat şartıyla vâkıfın kendisine ait olacaktır. Vâkıfın ölümünden sonra aslı takiben ferine, nesli takiben nesline intikal etmek üzere çocuklarına geçecektir. (Allah korusun) kökleri kesildiği takdirde mütevellilik, temiz ve şerefli (Mevlânâ) türbe(sin)/de şeyh olan kimseye ait olacaktır.

3- Hasılâtın kalan kısmı ise, Kur'ân'ın otuz cüzünden günde dört cüz okuyan kişilere aittir. Kur'ân ehlinin dört kişi, mezkûr türbe de toplanarak sür'at ve acele etmeden, tecvîd ve tertîle riayet ederek her gün birer cüz oku-

maları şarttır. Okunan cüzlerden birinin sevabı, ins ve cinnin peygamberi Hz.Muhammed Mustafa'nın ruhuna; bir cüzün sevabı, onun mağara arkadaşı olan Hz.Ebûbekir'in ruhuna; bir cüzün sevabı, âşıkların efendisi Mevlânâ Celâleddin'in ruhuna; bir cüzün sevabı da vâkıfın ana ve babasının ruhlarına bağışlanacaktır.

Cüzleri okuyacak olanlar da şunlardır:

Dört cüzden bir cüzün tilâveti, mezkûr türbede şeyh olan kimseye aittir. Diğer bir cüzün okunması, oranın imamı olan kişiye aittir. Bir cüzün tilâveti, oranın müezzini olana, kalan bir cüzün okunması da mezkûr türbenin mesnevîhânına aittir.

Allah, yeryüzüne ve üzerindeki varis oluncaya kadar almak, te'yid edilmiş olmak, bütün bozucu ve iptal edici şeylerden uzak olmak, bütün düzeltici şeyleri içine kalmak, şartlarını toplayıp gerekli olmak üzere şer'i'ata uygun sahîh bir vakıf yaptı, gözetilmiş açık bir habs kıldı. Allah vârislerin en hayırlısıdır.

• (Vakfedilen bu mallar) alınıp satılamaz, bağışlanmaz, rehin kolarak verilmez, değiştirilmez, mülk edinilmez, takas yapılmaz. Ancak vâkıfın (Allah ömrünü uzatsın) ihtiyaç olduğu takdirde, vakfa faydalı bir maksat için değiştirmesinde beis yoktur.

Allah'a ve âhiret gününe inanan hiçbir kimse için bu vakfı bozmak, değiştirmek, işlemek hale getirmek, ihmal etmek, tebdilât yapmak helâl olmaz. Kim ki, bunu işittikten sonra onu değiştirirse, günahı değiştirenler üzerinedir. Hattâ, Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların lâneti, değiştiren üzerine olsun. Cenab-ı Hak, muhakkak işittici ve bilicidir.

Bu vakıf işlemi, 906 H.senesi aylarından muazzam şaban ayının ortalarında cereyan etti ve yazıldı.

Şuhûdü'l-Hâl:

1- Mevlânâ Muhsin Çelebi, el-ma'zûl'ani'l-kazâ-i Lârende.

2- Mehmed Çelebi ibn Ahî Ali,¹²⁶

3- Divâne Mehmed Çelebi İbn Bâli,

4- Nurullah ibn Suniddin,

5- İbrahim bin Musa Fakih,¹²⁷

6- Lütfi İbn Ahî Evliyâ,¹²⁸

7- Abdi Musa¹²⁹

Ve diğerleri.

126. Hakkında bilgi bulunamamıştır.

127. Bu şahıs hakkında bilgi bulunamamıştır.

128. Hakkında bilgi bulunamamıştır.

129. Hakkında bilgi bulunamamıştır.

SONUÇ

Konumuz olan vakfiyelerden birincisi, Mevlânâ'nın soyundan Cemaleddin Çelebi oğlu Âbid Çelebi'nin olup bu vakfiye ile Mevlânâ Dergâhı'na birçok köy, arazi, değirmen, hamam ve dükkân vakfedilmiştir.

İkincisi, Cemaleddin Çelebi kızı Ayşe Hatun'un oğlu Veled Bey'in vakfiyesidir ki, zikri geçen I. vakfiyenin tamamlayıcısı durumundadır.

Vakıflardan Âbid Çelebi, Nakşibendiyye meşâyihinden Abdullah İlâhî'nin müridi olup Mevlevî Tarikatının XV. yüzyılın ikinci yarısında kuruluşunu tamamlamasına yardımcı olmuş bir Mevlevîdir.

Vakfiyelerde kadı ve şahit olarak ismi geçenler arasında tarihî önemi haiz şahsiyetler bulunmaktadır. Bunlardan Anadolu Kazaskeri Çorumlu Ali Efendi, o dönemde yurt dışında Osmanlı Devleti'ni elçi olarak temsil etmiş ve barış andlaşması yapmış bir diplomattır. Şahitlerden Divâne Mehmed Çelebi ve Akşehirli Sinan bin Molla Ahmed, Mevlevîliğe önemli hizmetlerde bulunmuş kişilerdir.

Vakfiyede geçen yer adlarından, Konya ve çevresine XVI. yüzyılın başlarında Türk ve İslâm ahalinin geniş çapta hâkim durumda olduğu anlaşılmaktadır.

İki vakfiyede de Konya Türbe Hamamı'nın, Mevlânâ Dergâhı vakfı olduğu kayıtlıdır. Birbiriyle karıştırılan Kürkçü Hamamı'nın da Selman Hoca Dârü'l-Huffâzı vakfı olduğu, Hoca Selman tarafından düzenlenen vakfiyeden anlaşılmıştır. Arşiv belgelerinden bu iki hamamın farklı yerlerde bulunduğu kesin olarak ortaya çıkmıştır. Buna göre Türbe Hamamı, Mevlânâ Türbesi yakınında, Kürkçü Hamamı ise PTT binasının bulunduğu yerde idi.

Konya ve çevresinde daha Mevlevîliğin kuruluşundan beri sürüp gelen Ahî-Mevlevî mücadelesi, artık Mevlevîlerin galibiyetleriyle neticelenmiştir.

XV. ve XVI. yüzyıllarda Konya ve çevresinde artık Mevlevîler, kesin olarak hâkim durumdadırlar.

Âbid Çelebi'nin ölümünden sonra zevcesi Sitti Hatun'a ve kız kardeşi Ayşe'ye tevliyeti şart koşması, Mevlevîlerin XVI. yüzyılda bile hâlâ kadına değer verdiklerini göstermektedir.

Her iki vakfiyede de Hz.Ebûbekir'in rûhu için Kur'an okunmasının şart koşulması, XVI. yüzyılda da Mevlevîlikte Alevî temayüllerin olmadığına işaret eder.

Konya'nın Karamanoğullarından Osmanlılara tam olarak geçmesinden kısa bir süre sonra vakfiyelerin düzenlenmiş olması, bu toprakların el değiştirmesinden sonra, yeni hâkim devlet zamanında da tekke ve zâviyelerle dergâhların faaliyetlerini sürdürdükleri, bu dönemde Osmanlı hükümdarlarının bilhassa Mevlevîlere yaklaşma siyaseti göttükleri ve Mevlânâ Dergâhı ile Mevlevîlere maddî-manevî destekte bulundukları kroniklerin nakillerinden ve vakıf tahrirlerinden anlaşılmaktadır. Böylece Mevlevîlik gibi manevî bir güç ve öz Türklerin yaşadığı bir çevre, Osmanlı Devleti'nin yanına çekilmiş olmaktadır. Konya ve çevresinde Karamanoğullarının etkisi silinmiş, yerine Osmanlı Devleti'nin hâkimiyeti kâim kılınmıştır. Devletin desteğiyle diğer tarikatlardan üstün tutulan Mevlevîlik, bütün Osmanlı ülkesine yayılmıştır.

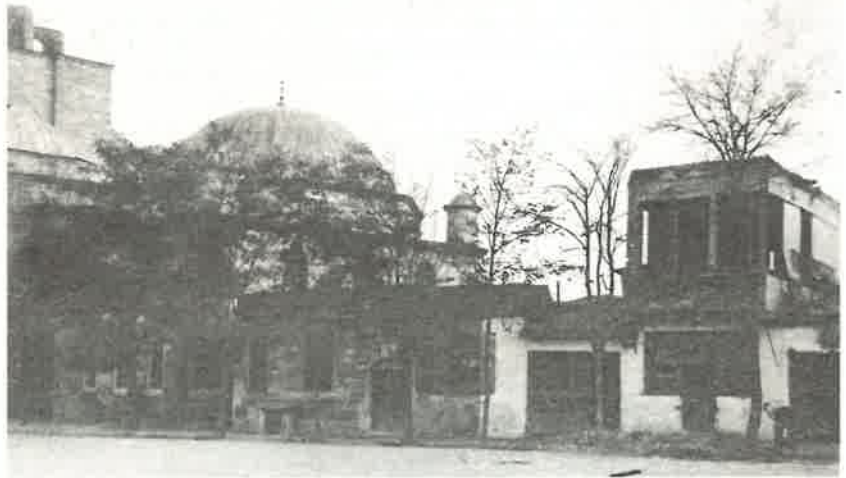
Yukarıda özellikleri tantılan vakfiyelerin ikisi de vakfedildikleri yılların Konya ve çevresi ile, Mevlânâ Dergâhı ve Mevlevî Tarikatı hakkında önemli bilgileri içermektedir.

Resim 1: Konya Mevlânâ Dergâhı (Balıkcılar Oteli'nden görünüşü).

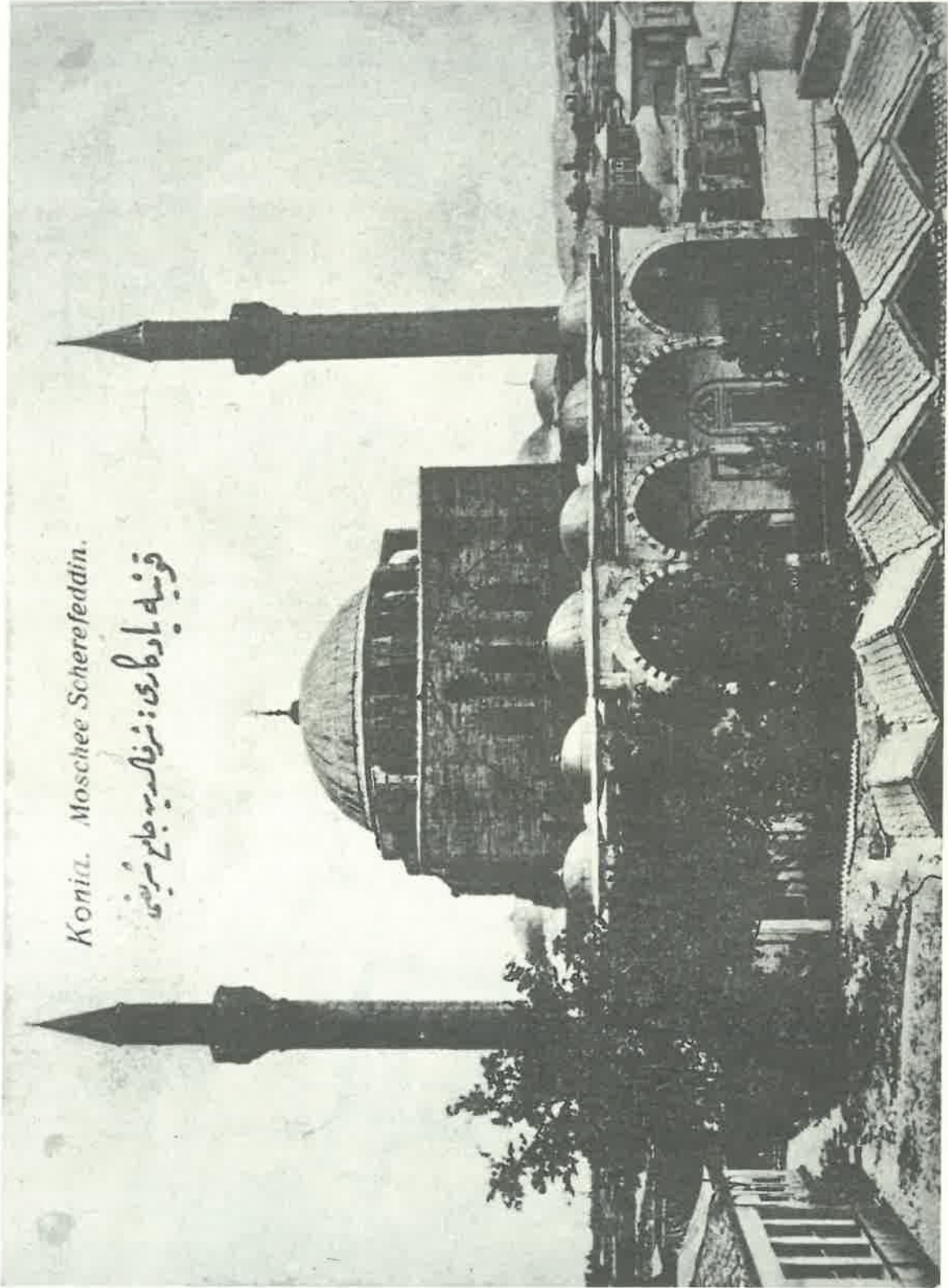
Resim 2: Konya Yusuf Ağa Kütüphanesi ve Selimiye Camii.

Resim 4: Soldan sağa doğru Konya'da Sultan Selim Camii'nin batı girişi, Yusuf ağa Kütüphanesi, Muvakkithane ve Türbe Hamamı'nın erkekler kısmı girişi. (Gülbüz ALP'ten)

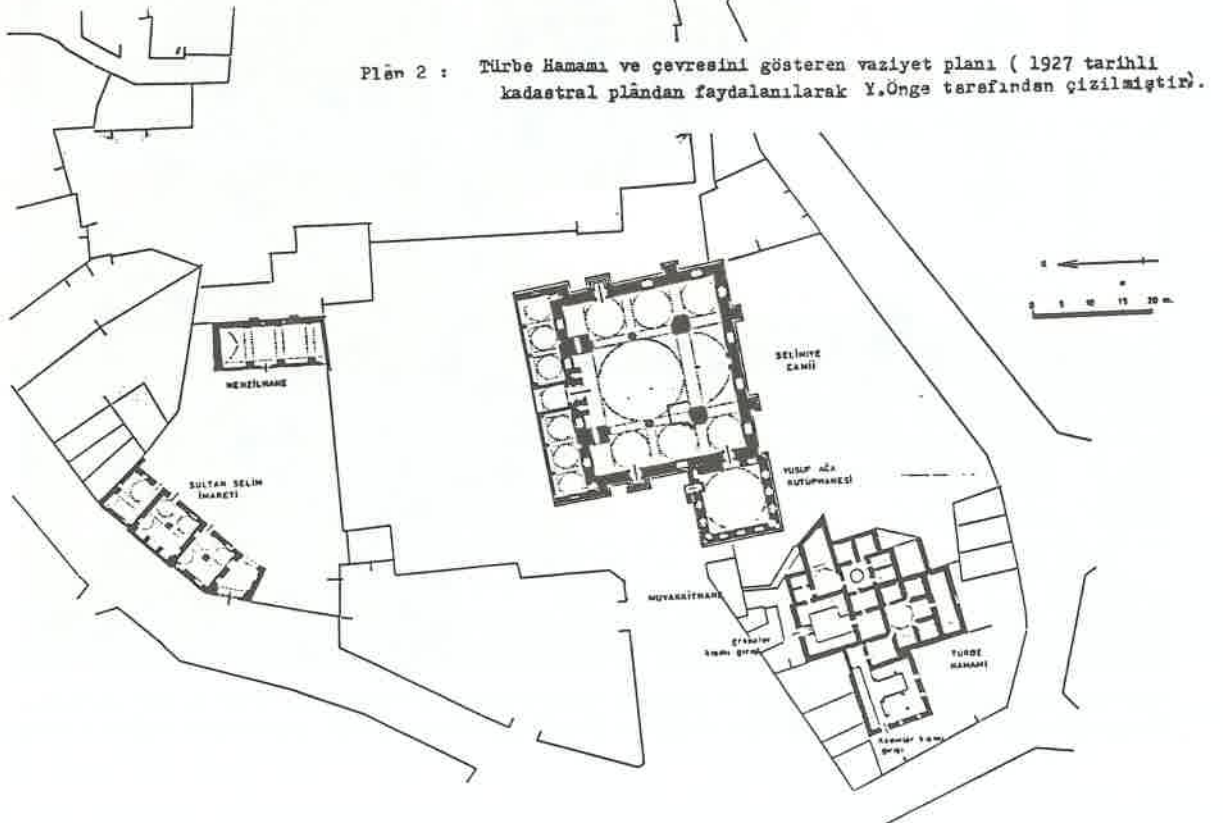
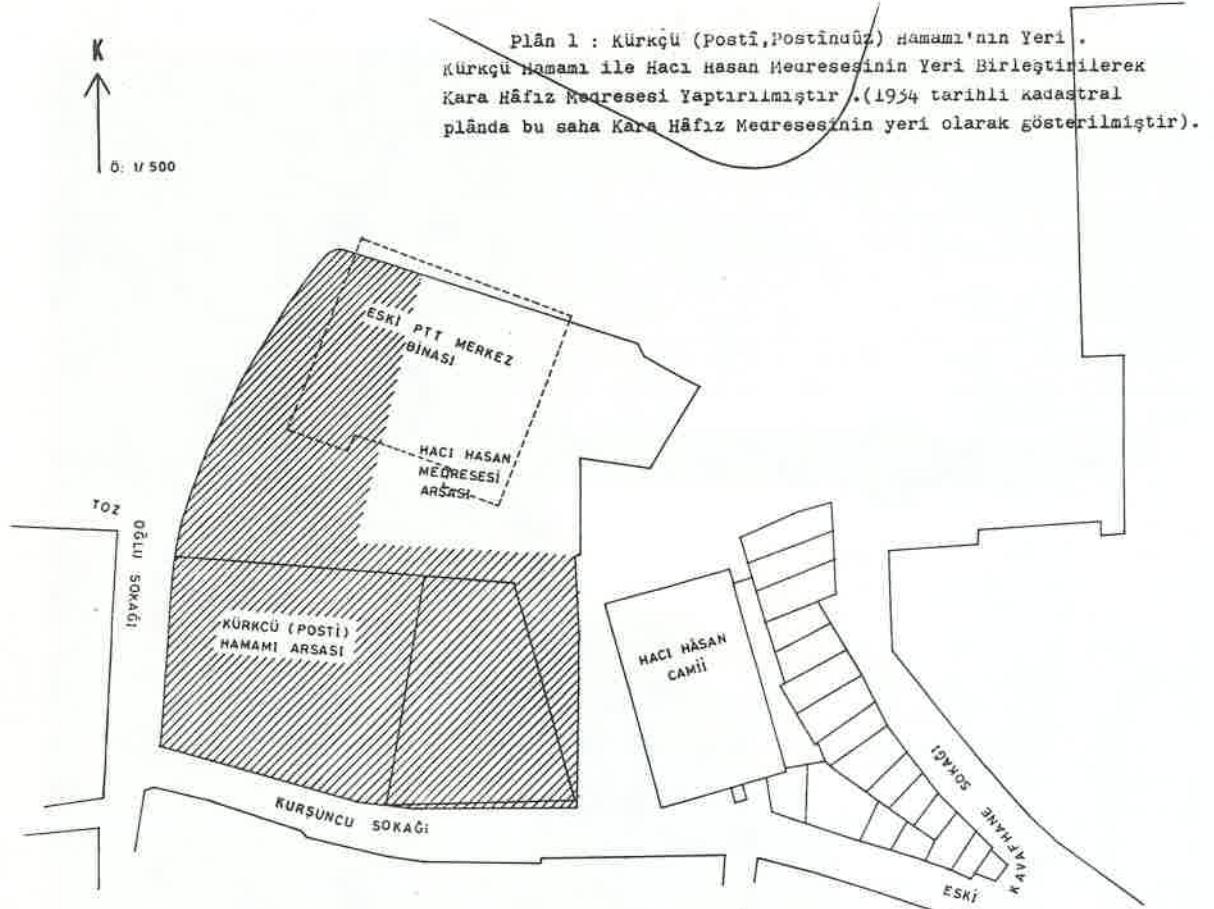
Resim 5: Konya, Yusuf Ağa kütüphanesi, Muvakkithane, Türbe Hamamı'nın erkekler kısmı girişi ve dükkanlardan eski bir görünüm. Hamamın kapısı üzerindeki tabelada "Türbe Şifa Hamamı erkekler mahsus" yazılıdır. (Gülbüz ALP'ten)

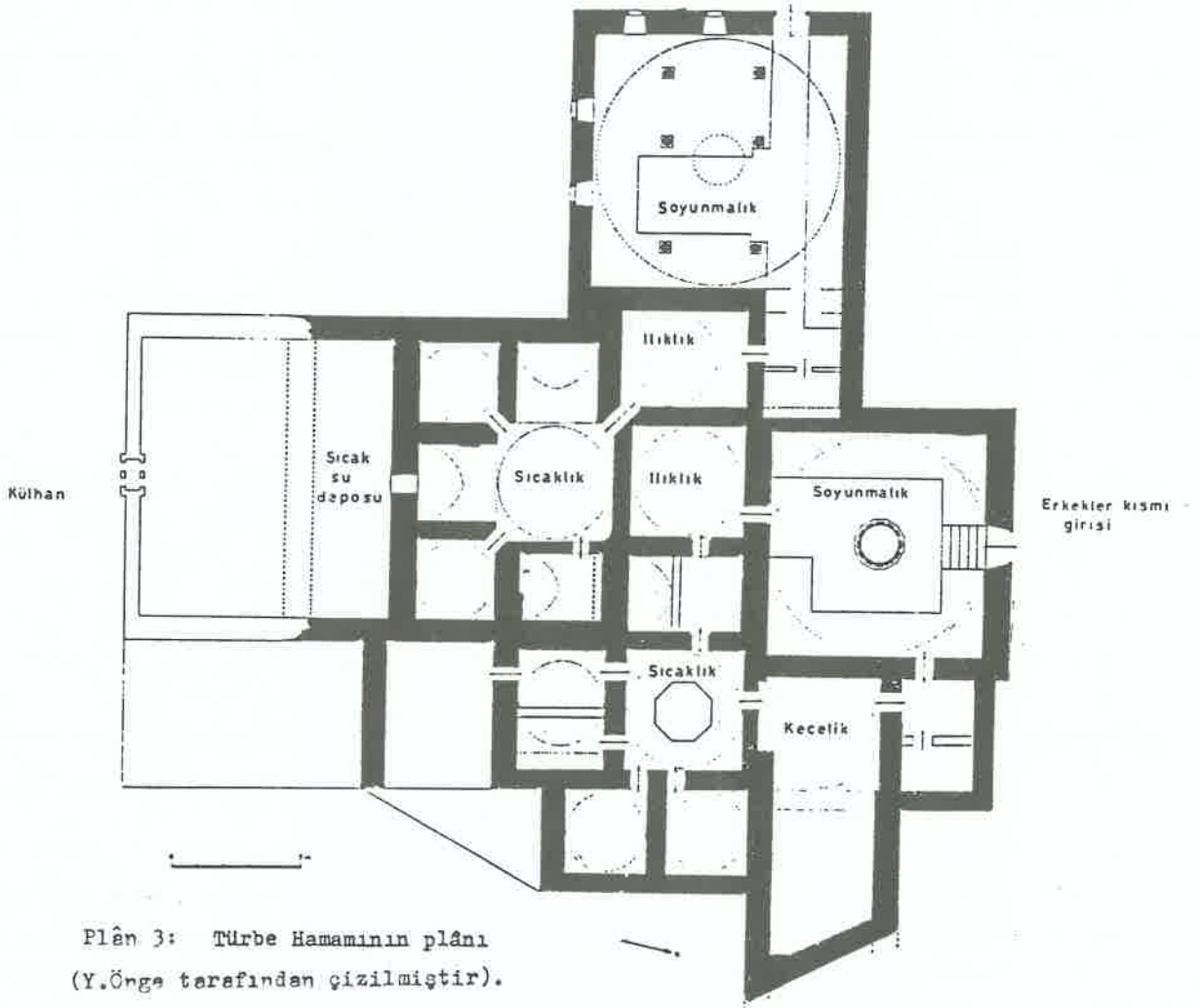

Konia. Moschee Scherefeddin.

قونية یادغاری: شرفالدین جامع شریفی

Resim 3: Konya, Sultan Selim Camii ile sağında muvakkithâne ve türbe Hamamı'nın eski durumu. Fotoğrafın üzerine yanlışlıkla "Konya Yadigarı, Şerafeddin Camii Şerifi" yazılmıştır. (Y.ÖNGE'den)

المخبرية هذه الواقعة تأتبع وتنفذ عشرين
مع اصل الوقت ومصارف وشرايطه
بما تراه الواقعة لدى حكمت بصحة
وانما الفقير على ان يتبع الحق في
القبلي بالكر المصد
في ولاية انطاكية

هذه صورة الوثيقة التي في السرية
نقلت عن النسخ المتداولة
ولا يقصده محمد بن عبد الله
القاضي محمد بن عبد الله
على

الحمد لله رب العالمين الرحمن الرحيم الذي له ملك السموات والارض وهو العلي العظيم بسبب الدم الذي بناه مع عباده

وَيَقْدِرُ لَهُ وَيَفْضِلُ لَنَا وَبِحَبْلِ الْعِظَامِ وَفِي رَيْعٍ بِهِ يَجَادِدُ جَعَمَ بَنِي سُلَيْمَانَ وَجَسَدًا

والفرقان الكريم ان تبالو البرحي تقفوا اما جبروت وما يقود من بني فان الله به يعلمكم الله خلقا والامر به
رنت العالمين ومن يقتصر به فقد هدى الى الصراط مستقيم فسيان الذي يسبح الرعد بحمده والملائكة من خفيته

والذين يحشون بهم ويخافون من العذاب الالهي وهو الخالق البارئ المصور له الاسماء الحسنى يبيح له ما يشاء

السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ شَهِادَاتُ سَعْدٍ تَأْخُذُهَا خَيْرُ عَذَابٍ
لِلْحَيَّةِ وَنَشِيدُ الْمَسْتَضَاءِ عِيْدٍ وَرَسُولِهِ جَسَدٌ صَفِيٌّ الْمَرْحَلُ الْمَهْدِي الْمَكَاةُ الْبَرَاءُ يُدْعُوهُمْ إِلَى الدِّبْرِ

الندیم صلی اللہ علیہ وسلم علی اللہ العظام واصحابہ المرام المتبعین فی ریحان الجنان بحیات دینہم ونبیہم ربنا اقبلنا

اِنَّكَ اَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ وَنَبِّ عَلَيْنَا اِنَّكَ اَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ خِيَامُ رَبِّكَ رُبَّ الْغُوثِ عَمَا يَصْنَعُونَ وَسَلَامٌ بِ

وَقَرَارَ لَأَدَارِ بِنَاءِ وَقَرَارَ شَرَاءِ نَعْبٍ وَعِنْدَ مَجْلِحَةِ بِلْمَا كَانِ نَزُودَ وَارْتِمَالِ وَمُطْعِ سَفَرِ وَاتِّغَالِ وَ

ثم يشرى ليون صرخي مملوء على كسابة الخناث ويصيا امره قبل الوقت وجهر على رضاء ارب البرد السخوي

ويعتبر على الفقه والهداية في أحكام النصوص والأحكام دأية لأربعة السعد والفتاح الكرام
أوراك المنة الأبدية ومن الحنات السعدية أنفق ان في جهنم العادة العنيفة والكثرة فيلية سنة لدا

نَجْمَةُ الْإِسْلَامِ صَاحِبُ الْخَزَائِفِ وَالْخَنَائِفِ لِحُصُونِ بَعَادَةِ خَالِقِ الْأَرْضِ وَالسَّمَوَاتِ وَدَلِيلُكُمْ فِي سَبِيلِ الْإِسْلَامِ

جسوزیک اداۃ العجمہ و نیز فی الدایم امرہ زندق و حبس و بیل و نضد و داید و بدیه حالصہ و دلومہ صاصہ
حال نضاد نضانات الحارۃ فی زولم و فعل مکان فصولہ و ملکہ و بدیہ و تحت نضرنہ و شغل الیہ بالاداث الشرعیہ مع اتمہ

الموصوف كاشف غيب عالم البرزخ عليه وحررت الى طبع صدور هذا الوقف منه وذلك جميع حصته وهي سهام ثلث

اشي عشر هكاهن جميع غيبته فثلاثين دكانا انما استامع مقلعه ارضي سلطنة له الكيان كلها في داخل دار العرو والعرش
منه الى راسه والذاتية وروح القوة المعروفة بتكرار الكيان في واجهة حبيد ايلي مع زعيم الحرس المريد في

المسماة ببناء في أيديكم مع بواقي حاضرت سراني مع تواضع المحروسة المنيعة من القوت المروقة بيدكم مع نواحي

خالد بن سنان ومن المازنية المروضة بدولته خاف بعرب الحرم بدوا بفتح الميم ومن المازنية الدبرية بفتح
واحد الميم وفتح بلا حشر في الباس وفتح لفتن الكاشن في ظاهر المدينة المذكورة بقرب نواحي الكرم

ومن المأمور الذي يقع في ذلك التكم الكايم في ظاهره لغيره المعروف بكونه روحان الدين جلي وروح الكرم

المختصص للبرم المستقر المشهور بزم جالوت وفيه البرم الكائنة في ظاهر مدينة بقراب وولاب العر
بذ لنا بطانة البعد قدس سورة فيع الا فيع الكائنة في قرية العجوس وفيه القرية المسماة بشرو في ناحية صر صر في

الموسومة للمؤسسة ومن اللطام التتابع بقرب النزهة الشريفة المرفوعة بحملته ودر ولطفه والمواضع والطايع والمرفعة والذخيرة
وللاجابة على مصالحه قراءة أربعة أجزاء من قراءة النعم والفرقان العظيم وشرط الدافعية المسفرة تقبل اسم حسنة

انه يعبر عن هذه الاموال بالعملة المتداولة في السوق المحلية بغير فسخ الحصة الى جهة المديني وشرط التولية

أمر الانقراض يكون في التداين مع كونه في الشجرة الشريفة المطهر ويصير في التباين مع الحاصل في قرآن أربعة

موت ثلثين سنة في الكهنة القديم والرفاعة العظيم لأربعة رجال من أهل القرون بشرط أن يقرأ كل واحد منهم
 قرآن واحد بمحضهم في التربة المذكورة بالحدود والشرائط السابقة والقبول وعدم زلات قدمي واحد من الموت

رسول التخلین وخلق العالمین حضرت محمد المصطفى صلوات الریح علیہ وسلام ونداب واحدہا لروہ

صاحبہ الفار حضرت اے بکر رضی اللہ عنہ و کتاب واحد منها روح مبدع العاشق حضرت مولانا جلال الدین نورانی مدظلہ
و کتاب واحد منها روح و الدرب المذلل ثم عجب تلاوت جو واحد من اربعة اجزاء لم یکرکب شیخانی فی السیرۃ المبرورہ و تلاوت

منها الامام فيها واداه المذنب وواحد منها الى قراء التذييل وقنا صهيبي اشريعا وقت نصرنا مرميا ونسبلا امير الش

الاجل اننا جاسا لصد بطحا وما محمد الفقيهات خاوما عرجي من اقصر البطانات قدود الجوار الى الرافد بن الطاهر

وما من عبيتها وخير الوالدين لا يباع ولا يرث ولا يورث ولا يملك ولا يستقيل الا ان يستقيل الوالد او المولى

أيام لفرص تافع إلى الوقعة التي حصة لها أجل لأحد فخرج يوم ناسم واليدم الآخر نقصت هذه الوقعة ولا تغير ولا تقبل ولا تكمل ولا تفتله ولا اجعله ونسب له فخرج منه بعد ما سمع فأخا اسمه على الذي سمع لونه إلى الله معجب فبلغ من الغنى

والملايكة والناس اجمعين ذلك وهو في اول سورة التين

[illegible]

Belge 2: Veled Bey Vakfiyesi

241

مجمع المناقب والكمالات والاحسان في هذا العصر في كبره
 المدوح وحده الدهر في اظهار خصاله الممدوح وصالحاته
 لم يلج باسلافه في المدح خواصه لما انزل الرحمن من الصانع
 اذ امر الله توفيقه وتسل الخيرات طريقه لما نظر الى جلاله الدنيا
 واجتهد كل الاجتهاد وامض النظر بعين الفؤاد وعلم ان من اعلمها
 فكانه نقش على جدار وعزير كبرها فقد بطن على شفاها في المشرق
 ان دله الاخرة لمجي الحزن لو كانو يعلمون شي من فضل والده فولا
 خبر والده في هذا سحر اجعلوا له الحفظ والبيت المصلي
 بنها في البنية في قضاها علوا في جعل لحد العلوي بنها الحفظ
 للتأدية في الدنيا والاخرة كبا للمعلم خفا في العلم
 المسلم كبره من الغالبين في كل يوم سوي يوم الجمعة كاهل المعاني
 والمخوطة ذات الحرام والاشجار فيها سقيان اخرين في قضاها
 قدام الباب الاخر خلف الباب باطن دله الملك مدني في قضاها
 داخل في العلم المدي كبره من ستر الحدود والى الطريق في الجاني والى
 ملك في شطوري والى ملك في ستر الحدود والى الطريق في الجاني والى
 عاتقها عاتقها ونف جميع المداوي عليهم وبلادهم عن ستر صاف
 سراجا لفضل الله العظمي وهرامه عاتقها لاله وابتداء لمراته
 العبيد في قوله عز وجل واقرضوا الله قرضاً حسناً يضاعفه لهم
 ولهم اجر كبير في غير يقض الله عليه من غفر له وعلى عرج حسانه
 ورجل من رجس عذابه يوم ير الميراث في ربه وانه واصل
 وبسبب يوم لا ينفع مال ولا بنون الا من اقرض الله فليقرضه في قضاها
 على مصالحها جميع الحامس للرجال والنساء المشتمل على حسن
 والاقرض واللب الكبر في السداد المدعو بالجمعة يخرج من السداد
 المتصله يصلح عام الرجال والمخوطة المتصله يصلح عام النساء
 والمخوطة الواحد الف على المتصل يصلح عام الرجال والنساء
 مع الضا ديق الخشيش في بعض الكبر في النفس في قضاها
 المشهور في بخار كبري الكاثير باطن المدينة المذكورة في قضاها
 اباري الحد من منع ما يتصل بها بالطريق في الطريق في قضاها
 قضاها وبك سيد الخا ز قضاها جميع الحامس للرجال والنساء في قضاها
 صفه الكاين هنك بعد الطريق والجرس ملك الكاين ملك با دكار
 وجميع النصف الشايع من الكرم العجالة المبسطة الكرم مبسطة
 العنب بالجمعة كرامة الكاين بطاير المديرة المايز كرامة الجوز
 لحد عليه من الضمير الطريق ملك وانه في شفاها الجاير ملك
 وانه في شفاها الجاير ملك وانه في شفاها الجاير ملك

240

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي سبق الامنان وابتدعها والالوان اخترعها واللؤلؤ
 وجمعها والاجسام وضعها والارض ووضعها والسمان وضعها
 والشمس اطلعت والامانة وانبعث والافلاك رزقها وخلقها
 نقائل الخراف واقطعها وحققها دون الخلايق بمخال ورحمها
 بوجدانية عن اهل بيت ما ورحمها الانفس لقرانها مستقرها
 ومستودعها واصل على رسول محمد شرفه في جلاله ورحمها
 الدوا صايلة الاخيار لعزيم المستغفرين والاشجار التي تنسكن
 كل نفس من الجنة والنار موضعها انا بعد فان الدنيا دار
 قرار لا دار قرار في السعور وريحها في السعور في السعور
 خراب كبرها قليل صداها طويل فراطمان ما خسر وعز
 عنها طفر فوق الرقود لم يرق في الا نفقة في من رضى الله تعالى
 يميناً وثباتاً وناهى ليو من شحوص في القلوب والى بشار فيك
 بقوله عز وجل فابله عند كبره في قضاها عند الله با والرحمة
 لانفسكم لن تنالوا البر حتى تنفقوا مما تحبون يقول الله عز وجل
 خير من شيء على الشرى النبي الا نجي العز في عكس الصلوات الفرد
 العلى لس من دنياك الا اكلت افيت وابست فابله نصف
 فابقيت قال عليه السلام اذا مات احدكم فاعلموا انقطع عمله الا من
 صالح يعمل ولا علم ينفع من بعد موته وصدقه جابر بن عبد الله
 المويدي الخلد في الزايع الاجل المحترمة في الاجل والاعيان

242

المشهوره بارض الوكي الكائنه هنك بجد ملك حاكم الدين
والطريق وهي منك الشكول وجميع قطع الارض الصلحه المزارعه
الكائنه بطن ام المدينه المذكوره بجوار قريه ابوك قطعيه ثلث ثمانية
قبله من شرف قريه قوجاج وشماله طريق عام وغربا مذكور قريه ابوك
من الجانبين وجميع الارض الصلحه المزارعه الكائنه هنك بجد ملك
حاکم الدين المذكور وقطع الارض كوشك قراق عشره قطعين
الصلحه المزارعه المشهوره بارض الويك بزر الكائنه هنك بجد ملك
دوده والطريق على منسوب البهاجه المسينه من الجانبين وجميع الحاقن
النفلي المتصل بالحقول المتصله بالحقول المذكوره مع الحاقن
الاخر المتصل بجد الطريق والحقول المذكوره وذلك ويرطوي
من الطريقين جميع ما للحدود والحدود والحقول والحقول
والطريق والمراعي والمراعي والحقول والحقول والحقول
واحد منها وكل حق هو لها من الحقوق الداخله فيها والحاجه
عنها على تاجي الوجه كلها والاشبا باسرها واجمعها متصلا
ومنفصله سببا وعفا عما وخالصا وتقا صحتا اشبا باسرها
موضبا ونسبلا معتبرا لحد اشبا باسرها على منسوب الشرع محتويا
على مقتضى الاصل والفرع ما عاشرنا بط الصلحه والصلحه السدا
عن الموانع والفساد بحيث لا يسلط والابوب ولا يهز ولا يورث
ولا يملك ولا يتخلف بوجه الوجه وبسبب الاسباب في ايام خيره
الواقف زاد الله بفضله وجعل الشرف بقدره وفانته بجزى على
اصل الموقوفه عن الموقوف لا ينقصه كروا ولا يورثه من غيره ولا يورث
كلما انقضى من ايام خيره ما لم يرد منها انقضى وان لم يرد ما هو بوجه الوجه
يرث الله الارض وغرفها ولا يورثها الا من يورثها من الموقوف
المذكوره من غير سدا ولا من غيره او انقضى من ايام خيره الحاجه
اليها وكان غطرها الوقت في ذلك من غير سدا ولا يورثها في عقد
ولا في عقد متعدد فاذا انقضى من الموقوف المذكور عوزا بالله تعالى في
بعد اخرى فاذا لم يقبل العاقره لخالق موقوفه الموقوفه وحاشا من خيره
الحداثه بكون الحدود والحدود المذكوره وقطع على فقراء المسلمين وكائنه
الموجوده في دار المسكين مع اللذين وشرط الواقف الخيره من غير
ان يكون الحفظا عشرة انفس من الصلحه الموقوفه الموقوفه كلهم الله
تعالى الموقوفه كلهم عند الصلحه الموقوفه سوى من الموقوفه
كل يوم واحد من جوارح افراده المصنف من الفقر الموقوفه
وقدره الوقف في الخيره على ثلثين جزءا كل جزء مجلد مشتمل
في ثلث ايام من كل شهر من شهر رجب ثمانية مجلدات في ذلك الموقوفه
الواقف بشرط ايضا ان يخرج من شخص واحد كمن هو باسرها

243

الحفاظ الموقوفه الموقوفه الموقوفه الموقوفه الموقوفه
لهم بشرط ان يكون امر التوبه الموقوفه في جميع الموقوفات لنفسه
امر في قيد الحياه ثمانية صحتا عشره واذا انقضى اجله وانقضى اجله
يكون لغيره من صلبه الموقوفه الموقوفه الموقوفه الموقوفه
على داورهما وانقضى اجلهما واجدما الاصله ولا يورثها احد
بطريقه ولا يورثها احد بطريقه ولا يورثها احد بطريقه
حقه الاخر فاذا انقضى من الموقوفه الموقوفه الموقوفه الموقوفه
يكون امر الموقوفه الموقوفه الموقوفه الموقوفه الموقوفه
لغيره من صلبه الموقوفه الموقوفه الموقوفه الموقوفه
الموقوفه الموقوفه الموقوفه الموقوفه الموقوفه الموقوفه
غدا الاوقاف المذكوره في كل ما يورثها من الموقوفه الموقوفه
من البقعه المذكوره وعلاوقاف على مصلحتها فاضل من ذلك
يكون الثلث من حاصل الموقوفه المذكوره في كل سنة ثلثون رات
والباقي من ذلك يكون للحفظ الموقوفه الموقوفه الموقوفه
من اصل الثلث عشره من حاصل الموقوفه المذكوره في كل سنة
على الترتيب الذي ذكرناه انصا والباقي للحفظ على السواقي
اخره الواقف جميع ذلك من غير سدا ولا يورثها احد بطريقه
وفقيه بالحكم والسبل على قول من شرطه الله تعالى عليهم
انوار الرحمة وجعلها صدقه جامة لا بد بحيث لا يخل احد من
بالله واليوم الآخر خليفة سلطان وملك ومنه ومنه ومنه
ومفت ومحتسب ولا لاحد من الناس فاطس لا ينقص هذا الوقف
ولا ينقصه ولا يورثه ولا يورثه ولا يورثه ولا يورثه
من امره في غيره فقد ترك الموقوفه واستوجبا الموقوفه
تعالى في ثلثه بعد اسما في الموقوفه الموقوفه الموقوفه
وطبقه لغيره والملاك في الموقوفه الموقوفه الموقوفه
يقوم الناس لرب العالمين وزالت تحت قوله صلى الله عليه
وسلم من اخذ شبرا من ارض اخيه فخره فوطق الله فخره
في نار جهنم والله جليل بوسيد الاوقاف الموقوفه الموقوفه
اعلانا اجر الواقف على الموقوفه الموقوفه الموقوفه
علا لغيره بكل حسنات الله تعالى الواقف المذكور على
نفسه هذا الوقف المذكور في الموقوفه الموقوفه الموقوفه
والصالحين في الملاك الموقوفه الموقوفه الموقوفه
انزلوا ان يرجع من هذا الوقف من امره في ابطاله في غير ذلك
من لغيره حتى يقع امره الى حاكم البلده المذكوره وهو اقام
السجل بانه اعلمه على الحق ووده والله اعلم بحسب

244

هذه الاوقاف المذكورة على الوجه المرسوم والنظم المذكور فاجاب
الحاكم المستطاب في عهد و حكم بصحة جميع الاوقاف المذكورة
وبصارها واشهد على حكمها عند الغدور والنفقات في الرابع
عشر شهر رمضان المبارك سنة ثمان وثلاثين و الف و ثمان مائة

بشهاد المصنفين المروءين محمد بن عمر الشافعي
عليه السلام بالطفة الخفي الوفي
متوكلا على الفرح الصليبي

لسان الله تعالى
وساهل عبد الله بن محمد بن موسى
ويوسف بن داود
سعد بن محمد بن محمد بن محمد
عليه

سيد المصنفين السعيد بن الدار
عنه الى يوم الدين
سيدنا احمد بن محمد بن
لحمد بن محمد بن الله
الله

سيد المصنفين باقر بن الوائفي بن محمد بن
عليه السلام متوكلا على الله تعالى
الحامد

۸۵

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي جعلنا من عباده
الغياثين والبرهانين

۳۵۸

نقدیه اوفان لعلیه ملکانه اوفانده مدینه قنیه وه جهله نلم کنه بله
بنالیکجه جهله جهله وانضاده مدینه وقفه برجه مشروطه وقفه سکله نه عهده مقبوضه
نقدیه وقفه لعلیه مدینه قنیه ده وقفه مقبوضه مستندتیه برقی بهمنذینتیه مدرسه
مقبوضه بلکجه خراب لعلیه مدرسه مقبوضه جانب غریبیه وانضاده برجه اشکان و برجه
کجه حیر حیر دیکجه عقیق حقیق هم رض جهله سکله ابد سرور اغانه برجه اشکان و برجه
مشروطه اوفانده لعلیه اخیا اوفانده اوده به نه دبه مقبوضه صرف خراب و مقبوضه خرابه قاضیه
موقوف وقفه زعمیه برلله هم مقبوضه اخیا و اشجار و اودانیه اندان ابدان بلکجه خراب
وزیره لعلیه زب زبینه اولایه نقلی طائریه ماعدا برانیه قاضیه و برجه طایفه
مقبوضه اخراجی مصارفه ونا اینیه یکی درکاری جهله مقبوضه انضاده خراب لعلیه اولایه
مدرسه مقبوضه ابد بلکجه خراب وزیره لعلیه اولایه هم مقبوضه انضاده خراب لعلیه اولایه
طریق هم و طرف اینی جهله مقبوضه ابد محدود خراجی تخمینا برجهجه دلالیه مقبوضه عهده خراجی مقبوضه
اولایه اصحاب اخیا بنالیکجه ابد بر باب مدرسه شریفیه نلم مدرسه بنا و اشکان و هم و مدرسه
خراب نه زب زبینه و اعلا ده قاضیه اولایه طائریه نه مدرسه مقبوضه انضاده خراب لعلیه اولایه
هم اولایه اجمیه با اوردنه بنادر خراجی حسیبه اذنه حاوی شرفه انضاده اولایه
اشند شرفه تخمینا و معیاریه مدرسه خراجی و دینه اعطایه لعلیه لعلیه مدرسه و مقبوضه مقبوضه
و خدمتاری و سره طائریه جهله بر فرد مانع و زمره اولایه برجهجه شرفه لعلیه اولایه
و اسلحه لعلیه

۸

خصوصاً ای البایک مخلصه کشف و تحریر الیمشی اولغنه صوب شرع تویمده مولانا احمد افندرز رساله اولنوب اولدی
 حدیثه رتوبه ده مرحوم عابد طبر او قافده نربه جامی دیکلمه معروفه جفته حاکم اوزرینه واروب خدمه و قندل
 و اینیه رتوبه احواله و قوفی اولاله بیقرض سلطنت ذیل کتابده محرر الامام سلیمان و استاد مهارلرده دیلمی تری و بارش
 نام ذمیل کفر لرنه عقد مجلس شرع منیر الیکله وقف مزبورک مشروطیت اوزره بالفعل متولیه اولاله عنده انعام
 رتبه اوقات اکرام حاللارجه بیرای تحت منولور شیخ فیداع الحاج عارف محمد افندرز خدمه مزبورده تقریر کلام و تقریر
 عن احوال ایدیه لایقو جام مذکورک فرورایام ایله قرغانه کهنه لنوب تجدید محتاج و کلکنجی او حاجی خراب اولوب
 عید دانا اولغنه محتاج اولقله یونده اقدیم طرف شرعده تجدید و بنایه ماذونک اولدوغنم حبیل مارالدر
 قرغانه تجدید ایدوب نقص اولاک در تیور سکسایش و قیه کهنه باقرک هر قیه سنه اوتوز باره یه فروخت
 و نقض مزبورده اوصیوز التیش رت غرض حاصل اولوب مبلغ مزبور ایله هر قیه سه بر غرض بر ثلثه اولق
 اوزره ایتیز تیش اوج و قیه جدید باقر اکثر ایدیه یونده ماعدا در تیوز التیه و قیه جدید باقر دفعی ضم ایدیه
 جمعا ایتیز تیش طغوز و قیه بر قرغان اولوب نقصند اکثر اولنان باقرده ماعدا ضم اولنان باقر
 قیمتی شیز اولک پدر غرض و استادیه و طغامیه قرق طغوز غرض جمعا شیز التیش الیه غرض قرغان
 مزبور نقصند ماعدا مصروفم اولوب و مارالدر کلکنجی او حاجی بنالرینه دفعی کرج و خراسان و وروغن بزر
 و مرده تنک و کندر و کتاک و کرمید و سائر التیش الیه غرض و استادیه و رنجیه و طغامیه و حرکات یولیه
 تطهیر اوتوز اوج غرض و کلکنجی قیوسه و جام قبولر تجدید و تقریریه ایکلی بحق غرض جمعا ایتیز التیش
 بدرججه غرض مصروفم اولقله مصروفم اولاک مبلغ مزبور تجدید اولنان قرغانک و مارالدر کلکنجی او حاجی
 بنالرینه و سائر تقریریک تحلی اولوب قدر معروف اولدوغن مهابینه اولنوب مصروفم ایله مال و قغه رجوعه
 اذن شرعی و یرمک معلومدر دیکلک صلحون مذکورون و صهاران مهوران ایله ذکر اولنان قرغان و سائر
 نظر ایلدیکلرنه انشقیقه قرغان مذکور مجددا یا ییلوب و کلکنجی او حاجی مجددا بنا اولدوغن
 بعد المهابینه قرغان مذکورک و طبنک و او حاجی ک تجدید لر و قبولرک تجدید و تقریریه مبلغ مزبور ایتیز
 التیش بدرججه غرض ایله احنی تجدید و بنا و تقریر اولنوب اقل ایله ممکن اولوب ذکر اولنان تجدید و تقریر
 مبلغ مزبور تحلی اولوب قدر معروف اولدوغن جمله سے اجماع و اتفاق ایلدیکلری مولانا مزبور مخلصه
 کشف و کتب و تحریر و معا یث اولنان امنای شرعه مجلس شرعه کعب علی و قوعه انا و تقریر امکان
 متولی مومنی الیمک مصروف اولاک مبلغ مزبور ایله مال و قغه رجوعه طرف شرعه اذنه برله
 ما وقع بالملک کتب اولدوغن الیوم الثانی من شهر ذی القعدة الثانی لند اصد و عین و مائة و الف
 فی الاشباه و للافندرز دفتر الایم مشهوره ابوبکر افندرز ملا ابرهیم بن حمید محمد طبرین درویش محمد افندرز
 ابر عبد الاصل طبرین عبد الرحیم افندرز اصفی همت افندرز حمید عبد الجلال طبرین ابر سیرام طبرین
 حمید عبد الرحمن طبرین حمید ابرهیم طبرین حمید الحاج ابرهیم اغا احمد طبرین احمد طبرین محمد افندرز
 ابر سیرام طبرین ابر سیرام طبرین ابر مصطفی طبرین هدایت زاده عبد الرحیم افندرز

